

Sak 1/26

Møteinnkalling

I samsvar med møteplan holdes det møte i forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet

20. januar 2026 kl. 12.15

Møtet finner sted i møterom 448

Innkalling er sendt til:

Jørn Jacobsen, Eirik Holmøyvik, Liliia Oprysk, Monica Naime, Daniel Nygård, Brage Skinstad Fossum, Lina Hågøy Tonheim

Innkalling er også sendt alle varamedlemmer

Saksliste og sakspapirer følger vedlagt i elektronisk form.

Eventuelle forfall bes meldt snarest til varamedlem og sekretær ved

Ingrid.muftuoglu@uib.no

Jørn Jacobsen
leder

Ingrid Birce Müftüoglu
sekretær

15.01.2026

Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 1/26
Møtedato: 20.01.2026
Journalnummer:

SAKSLISTE

Sak	Saker til behandling
S 1/26	<u>Godkjenning av innkalling og saksliste</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 2/26	<u>Opptak ph.d.-programmet</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 3/26	<u>BOA-rapport: Økonomi, forskningsprosjekter og søknadsinitiativ</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 4/26	<u>Kriterier og retningslinjer for oppretting og drift av senter</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 5/25	<u>Søknad om oppretting av senter</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 6/26	<u>Orientering om dialogmøtene med forskergruppelederne</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 7/26	<u>Videreutvikling av ph.d.-programmet</u> Saksforelegg følger vedlagt
S 8/26	<u>Justeringer av ny disputasordning</u> Saksforelegg følger vedlagt

Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 3/26
Møtedato: 20.01.26
Journalnummer:

BOA-rapport: økonomi, forskningsprosjekter og søknadsinitiativ

Innledning

Forskningsutvalget og fakultetsstyret skal bli forelagt en rapport om fakultetets bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteter (BOA) to ganger i året. Rapporten skal i første rekke gi en oversikt over fakultetets BOA-inntekter, prosjektportefølje og søknadsinitiativer.

Ett hovedpunkt siden forrige rapportering (jf. FU-sak 26/25), er at fakultetet er blitt innvilget 16 nye prosjekter. Fakultetet koordinerer 6 av disse og er partner i 10 (se tabell 2 og 3 for en komplett oversikt). En nærmere omtale av de nye prosjektene følger i avsnittene under. Ellers var fjoråret preget av særs høy aktivitet med til sammen 42 søknadsinitiativ, hvorav 19 med fakultetet som koordinator.¹

For øvrig vises det til fakultetets [strategiplan for 2023 – 2030](#) og [handlingsplan for forskning 2026 – 2027](#)

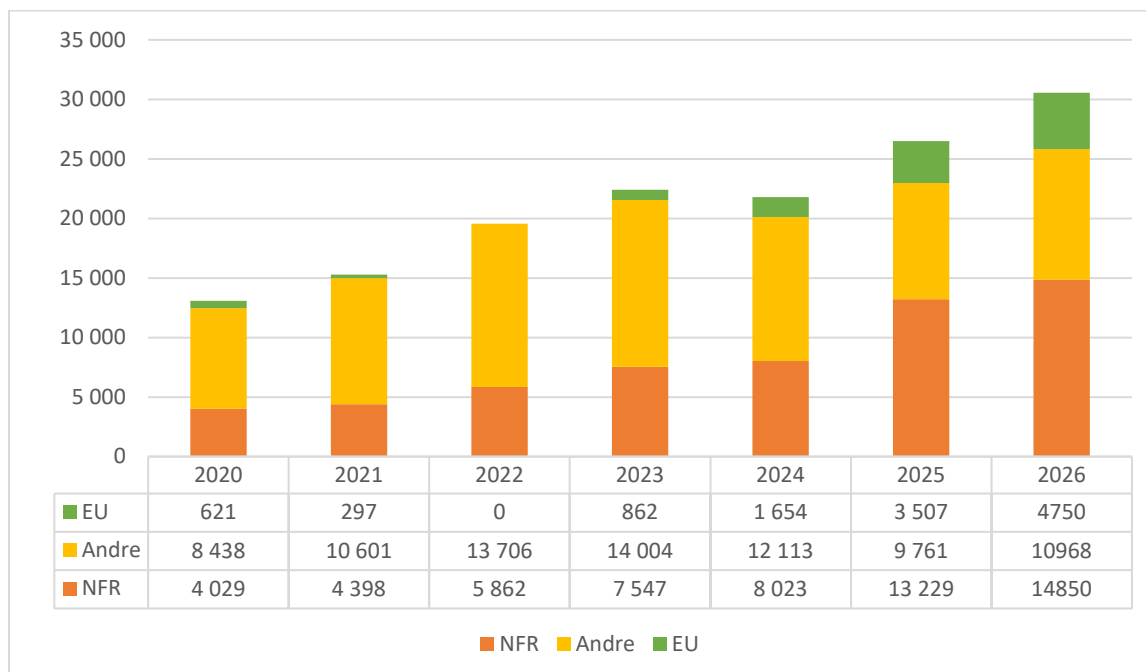
Fakultetets BOA-inntekter

De samlede BOA-inntektene i 2025 utgjorde rundt 13 % av fakultetets totalbudsjett. Sammenlignet med tidligere år er dette en økning, men likevel lite sammenlignet med de fleste andre fakultet ved UiB. Fakultetet har imidlertid som ambisjon å øke andelen av BOA-inntekter ytterligere i årene fremover.

Som tabellen under viser, var inntektene fra BOA i 2025 på ca. NOK 26,5 millioner, som er en betydelig økning sammenlignet med året før. Fakultetet forventer en ytterligere økning i inntektene i 2026, som en kombinasjon av igangværende prosjekter og tildeling av nye.

¹ Blant de 19 innsendte søknadene er 4 sendt inn på nytt til andre utlysinger etter å ha fått avslag i første søknadsrunde (alle til Norges forskningsråd).

Tabell 1: BOA-inntekter 2020 – 2026 (i NOK 1 000) ²

Finansieringskilder

Som vist i tabell 1, har inntektene fra Norges forskningsråd i den siste femårsperioden vært økende, og vil ifølge prognosen være den desidert viktigste inntektskategorien i 2026. Det forventes at Norges forskningsråd vil være en viktig søknadsarena for fakultetet også de kommende årene.

Når det gjelder inntektene fra EU, har fakultetet en ambisjon om at disse inntektene skal økes i årene framover som et resultat av en målrettet satsing på ERC-prosjekter og deltakelse i prosjekter som er knyttet til de store samfunnsutfordringene (Horizon Europe, Pillar 2). Fakultetet fikk sin første ERC-søknad i 2024 (ERC Consolidator Grant) og har for tiden én ERC Starting Grant til behandling. I sistnevnte kategori er det et klart potensiale for flere søknader (og tilslag) fra fakultetet, særlig om det arbeides strategisk med det fra fakultetsledelsen og forskergruppeledernes side med tanke på å bygge opp kandidater.

I kategorien «Andre inntekter» inngår blant annet midler fra offentlig sektor (departement og direktorat),³ Akademiaavtalen (samarbeidsavtalen mellom UiB og Equinor), midler fra fond og legater (eksempelvis Meltzerfondet) og fram til 2022, også betydelige midler fra Trond Mohn forskningsstiftelse.

² Tabellen viser regnskapsførte tall for perioden 2020 – 2025, mens tallene for 2026 er prognoser. I tallene inngår forskningsprosjekt, oppdragsprosjekt og driftsprosjekt (midler til reiser/opphold, såkornsmidler m.m.)

³ Inntektene fra departement og direktorat gjelder både bidragsprosjekter (forskerprosjekt) og oppdragsprosjekter. Oppdragsprosjekter, som er mva-pålagte, er fullfinansierte prosjekter hvor det også inngår en fortjeneste

Prosjektporteføljen

Nye prosjekter

Fakultetet har i 2025 fått innvilget 6 søknader der fakultetet er koordinator (jf. tabell 2). Av disse har 4 rekrutteringsstillinger, mens én består av nettverksmidler og én i form av en førsteamanuensis II-stilling. Til sammen utgjør disse BOA-inntekter på ca. 25,5 millioner kroner. Tematisk er de nye prosjektene knyttet til strafferett, sikkerhetsrett, klima- og energirett, finansrett, EU/EØS-rett, folkerett og arbeidsrett, som gjenspeiler den faglige bredden i forskningen ved fakultetet.

Prosjektet **FoReNS** (*Folkerettslige rammer for nasjonal sikkerhetsrett*) skal kartlegge og analysere hvilke folkerettslige normer og rettsstatlige prinsipper som påvirker statens handlingsrom innen nasjonal sikkerhet, og hvordan disse reglene kan anvendes i forsvars- og sikkerhetspolitikk. Prosjektet, som starter opp i vår og har en varighet på tre år, er finansiert av Forsvars- og beredskapsdepartementet. I prosjektet inngår finansiering av en (navngitt) postdoktorstilling.

IMPROVE (*Enhancing Norway's Financial Market through Improved Regulation of Covered Bonds and Mortgage Securitisation*) vil kartlegge det nåværende juridiske rammeverket for bankers finansiering og boliglånsfinansiering for forbrukere og bedrifter og videreutvikle og forbedre den norske reguleringen av den voksende søylen innen finansiering av norske finansinstitusjoner: obligasjoner med fortrinnsrett og verdipapirisering av boliglån. Prosjektet har også en sentral EU/EØS-rettslig dimensjon. Prosjektet, som starter opp i vår og har en varighet på fire år, er finansiert av Finansmarkedsfondet. I prosjektet inngår blant annet finansiering av en (navngitt) postdoktorstilling.

INCLUDE (*Inclusive Educational Rights: Balancing Rights of Violent Children, Their Peers and Educators*), er et kompetanse- og samarbeidsprosjekt med Bergen kommune (byrådsavdeling for barnehage og skole) og Forandringsfabrikken. Hovedmålet er å utvikle det juridiske rammeverket for håndtering av elever som opptrer voldelig for å innlemme, balansere og effektivt implementere elevers og læreres utdanningsrettigheter, legge til rette for tverrsektorielt samarbeid og integrere brukeropplevelser for å fremme trivsel og inkludering gjennom et trygt lærings- og arbeidsmiljø. Prosjektet, som starter opp i vår og har en varighet på fire år, er finansiert av Norges forskningsråd. I prosjektet inngår blant annet finansiering av en (navngitt) postdoktorstilling.

Det er et stort rettsvitenskapelig forskningsbehov når det gjelder temaet **advokaters uavhengighet**. Det er sentralt å få klarlagt og presisert prinsippets rekkevidde og innhold, og hva som er begrunnelsen for advokaters uavhengighet som et grunnleggende rettsstatsprinsipp. Etter søknad til Espelands legat til fremme av en fri og uavhengig advokatstand og Advokatforeningen, har fakultetet fått midler til en ph.d.-stilling som skal forske på dette temaet. Prosjektet har i utgangspunktet en varighet på tre år.

Utviklingen av havvind aktualiserer en rekke folkerettslige spørsmål av en grunnleggende natur spesielt knyttet til havrett og miljørett som er fagområder som behøver styrking i lys av geopolitiske og sikkerhetspolitiske endringer globalt. Fakultetet har et sterkt og voksende fagmiljø innen klima-, energi- og miljørett der blant annet midler fra Akademiaavtalen har bygd opp det energirettslige feltet og kompetanse innen havvind. Dette feltet blir nå ytterligere styrket med en førsteamanuensis II-stilling, med midler fra Akademiaavtalen. Prosjektet har en varighet på fire år og har tittelen «**Regulatorisk utvikling for havvind – folkerettslige perspektiver**».

I tillegg har fakultetet fått tildelt nettverks- og mobilitetsmidler fra Nordic Energy Research, (NordForsk). Prosjektet, som har tittelen «**Governance Frameworks for the Nordic Energy Transition Area**», er et samarbeid med Universitetet i Gøteborg (School of Business, Economics and Law), Åbo Akademi og Universitetet i København. Nettverket har i underkant av 70 tilknyttede forskere og eksterne interessenter for å styrke mobilitet og forskningsnettverk innen styring og regelverk av offshore energi og for å posisjonere Norden som ledende innen dette feltet.

Fakultetets nye forskningssenter for klima-, energi- og bærekraftsrett, COAST, er partner i et nytt senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI), koordinert av NTNU. Senteret skal forske på kjernekraft som nullutslippsteknologi for skipsfart, med mål om å utvikle, teste og skalere løsninger for kommersiell bruk. Senterets varighet er 2026-2033. Fakultetets andel av finansieringen er på over NOK 12 millioner som blant annet skal dekke to rekrutteringsstillinger og to professor II-stillinger. Senteret er finansiert av Norges forskningsråd.

Fakultetet er også partner i to nye nasjonale forskningssentre for kunstig intelligens, nærmere bestemt «*TRUST – The Norwegian Centre for Trustworthy AI*» koordinert av UiO, SINTEF og Norsk Regnesentral og «*AI Centre for the Empowerment of Human Learning (AI LEARN)*», koordinert av Det psykologiske fakultet, UiB og NTNU.

TRUST har som mål å utvikle et tverrfaglig kunnskapsgrunnlag for utvikling av trygg, rettferdig og ansvarlig KI. Senteret skal forske på teknologi, samfunnskonsekvenser og innovasjon i tett samarbeid med akademisk, forskningsinstitutter, næringsliv, offentlig sektor og sivilsamfunn. Senteret har en varighet på 5 år. Fakultetets andel av finansieringen er på ca. NOK 7,5 millioner. Det inngår to ph.d.-stillinger til fakultetet hvorav den ene er finansiert av Norges forskningsråd.

Målet med AI LEARN er å utvikle ny kunnskap om hybrid intelligens og å skape løsninger som sikrer en bærekraftig, inkluderende og ansvarlig integrering av kunstig intelligens i samfunnet. Kunnskapen fra AI LEARN skal tas i bruk i utdanning og opplæring, i skole, arbeidsliv og i samfunnet ellers. Senteret har en varighet på 5 år. Fakultetets andel av finansieringen er på ca. NOK 6,5 millioner. Det inngår to ph.d.-stillinger til fakultetet hvorav den ene er finansiert av Norges forskningsråd.

Det vises ellers til tabell 2 og 3 for en komplett oversikt over innsendte søknader og status for disse.

Avslag og tilslag - status

Av søknadene som er ferdigbehandlet, og der fakultetet er koordinator, er tilslagsprosenten på 37,5⁴. Dette er lavere enn året før (der 4 av 5 søknader ble innvilget), men er likevel et svært godt resultat. Det arbeides systematisk med å øke søknadskvaliteten. For å øke søknadskvaliteten og tilslagsprosenten, bygger fakultetet videre på anbefalingene i rapporten «[Styrket eksternfinansiering ved UiB](#)», oppsummert slik:

- Utvikle og bevare en god søknadskultur
- Økt mobilisering av nye søkere og erfarne søknadsskrivere
- Treffsikker bruk av insentiver
- Tilstrekkelig administrativ støtte i søknads- og driftsfase
- Strategisk og langsiktig planlegging

⁴ Tilslagsprosenten for søknader der fakultetet er med som partner, er p.t. 50 % (20 søknader som er ferdigbehandlet, hvorav 10 har fått tilslag).

Dette er områder som fakultetsledelsen, i tett samarbeid med fakultetets BOA-team har jobbet systematisk med de siste årene. Det er heller ingen motsetning mellom anbefalingene og strategien fakultetet har lagt for forskningsfeltet i strategiplanen som gjelder til 2030. Det er også tatt ytterligere grep i form av etableringen av en ressursgruppe, der BOA-relevant administrativt personale vil arbeide sammen med utvalgte forsker med relevant erfaring fra eksterntfinansiering, for å bygge institusjonell kunnskap og kompetanse. I tillegg til forskningsdekanen og fakultetets BOA-team, består gruppen av professorene Eirik Holmøyvik, Anna Nylund, Linda Gröning, Synne Sæther Mæhle og Ignacio Herrera Anchustegui.

For å styrke den rettsvitenskapelige forskningen, lyste forskningsrådet i fjor høst ut midler til forskerprosjekt med en samlet ramme på NOK 60 millioner. Forskningsrådet mottok 34 søknader, hvorav 5 ble innvilget. De 6 søknadene som ble sendt fra fakultetet, fikk alle avslag.

Igangværende prosjekter

Fakultetet har per 1. januar 2026 42 eksterntfinansierte forskningsprosjekter. Av disse koordineres 26 av fakultetet, mens fakultetet for tiden er partner i 16. Dette er en største prosjektporteføljen av eksterntfinansierte prosjekter noen gang ved fakultetet.⁵

Som omtalt i tidligere BOA-rapporter, gjenspeiles den faglige bredden i forskningen ved fakultetet også i BOA-porteføljen. Flertallet av forskergruppene har ett eller flere prosjekter som knytter seg til deres område. Det er en overvekt av prosjekter med tyngde innenfor offentlig rett, noe som må sees i sammenheng med hvilke temaer som prioriteres av de store finansieringskildene.

Klima- og energirett et viktig tematisk område med flere pågående prosjekter. Området er også fremhevet som ett av tre faglige tyngdepunkt i fakultetets strategiplan. Fakultetets prosjekter innenfor temaområdet kan ses i sammenheng med det sterke tverrfaglige miljøet ved UiB og den sentrale satsingen på klima og energiomstilling som har pågått over flere år. COAST Law Center ved fakultetet, som ble opprettet i fjor, forvalter store deler av den stadig voksende prosjektporteføljen inne klima- og energirett, som blant annet prosjektene HyValue, ImpactWind, NorthCarb, Cofund SEAS og de nye prosjektene Sustainable Applied and Industrialized Nuclear Technology (koordinert av NTNU) og Governance Frameworks for the Nordic Energy Transition Area.

Et annet viktig tematisk område er *strafferett og straffansvar* (herunder psykisk syke lovbyggere og barn som begår kriminalitet). Dette miljøet er organisert i forskergruppen for rett, filosofi og psykisk helse, som blant annet samler de store prosjektene DIMENSIONS, CHILDCRIM, PROTECT, COMPLEX, EXPUN og det nye prosjektet INCLUDE.

Med CENTENOL og prosjektene LaW-BALANCE og "Styrking av trygderettslig/EØS-rettslig forskning og kompetanseutvikling" har fakultetet også gjennom eksternt finansiering styrket forskningsinnsatsen på EU/EØS-rett og internasjonal retts innvirkning på norske forhold.⁶ Prosjektet om trygderettslig/EØS-rettslig forskning har fått ytterligere finansiering for perioden 2025 – 2029 (ca NOK 1,8 millioner) fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet og har styrket prosjektporteføljen innen dette området med det nye prosjektet IMPROVE.

⁵ I tillegg kommer et større omfang av driftsprosjekter (midler til reiser, seminarer, konferanser m.m.) med finansiering blant annet fra Meltzerfondet, forskergruppemidler, UiB-strategiske satsinger.

⁶ CENTENOL og LaW-BALANCE er finansiert av Norges forskningsråd, mens «Styrking av trygderettslig/EØS-rettslig forskning og kompetanseutvikling» er finansiert av Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Innsendte søknader

I perioden november 2024 til og med desember 2025 har fakultetet sendt 19 søknader om ekstern finansiering av forskningsprosjekt der fakultetet har rollen som koordinator. Blant annet ble 12 av disse sendt til Norges forskningsråd (inkludert Finansmarkedsfondet), to til EU (ERC Starting Grant og personlig postdoktor – MSCA PF) og én til Trond Mohn forskningsstiftelse. Ellers vises det til tabell 2 for en komplett oversikt over innsendte søknader der fakultetet har rollen som koordinator. 6 av søknadene er som tidligere nevnt blitt innvilget, 3 er under behandling, og 10 har fått avslag.

I tillegg har fakultetet deltatt i 23 søknader som partner, primært med Norges forskningsråd som finansieringskilde, blant annen en søknad om Senter for fremragende forskning, koordinert av Det medisinske fakultet (UiB), i tillegg til to sentre for bærekraftig arealbruk, koordinert av henholdsvis Institutt for biologi (UiB) og Havforskningsinstituttet. I rundt halvparten av alle søknadene inngår det rekrutteringsstillinger til fakultetet, som er i tråd med ambisjonene. I de andre søknadene der fakultetet deltar som partner, handler det først og fremst om å få finansiert deler av forsknings- og undervisningstiden til mindre faglige leveranser i prosjektene.

Av de 23 innsendte søknadene, er 10 blitt innvilget, 3 er under behandling og 10 har fått avslag. Tabell 3 viser en oversikt over innsendte søknader der fakultetet har rollen som partner.

Tabell 2: Innsendte søknader koordinert av fakultetet november 2024 – desember 2025

Tittel	Finansieringskilde	Program	Søkt beløp (i NOK 000)	Status
<i>Advokaters uavhengighet</i>	Espelands legat / Den norske advokatforening		4 405	Innvilget
<i>FoReNS - Folkerettslige Rammer for nasjonal sikkerhetsrett</i>	Forsvars- og beredskapsdepartementet	Forskerprosjekt	4 432	Innvilget
<i>Nordic offshore energy transition and transformation</i>	Nordic Energy Research	Mobility, Exchange and networkning	1 300	Innvilget
<i>Regulatorisk utvikling for havvind - folkerettslige perspektiver</i>	Akademiaavtalen	Ekstraverv	1 200	Innvilget
<i>Enhancing Norway's Financial Market through Improved Regulation of Covered Bonds and Mortgage Securitisation (IMPROVE)</i>	Norges forskningsråd/Finansmarkedsfondet	Spesialutlysning Forskerprosjekt	6 000	Innvilget
<i>Inclusive Educational Rights: Balancing Rights of Violent Children, Their Peers and Educators (INCLUDE)</i>	Norges forskningsråd	Velferd og utdanning (Kompetanse- og samarbeidsprosjekt)	8 109	Innvilget

<i>Beyond One-Size-Fits-All: Rethinking EUDR Governance (RE-EUDR)</i>	EU Horizon Europe	MSCA PF	3 500	Under behandling
<i>Break</i>	Norges forskningsråd	Kompetanse- og samarbeidsprosjekt	11 300	Under behandling
<i>The Legal Imaginaries and the Experiential Realities of Rehabgrative Punishment</i>	Horizon Europe	ERC StG	2 000	Under behandling
<i>IMPROVE</i>	Norges forskningsråd	Forskerprosjekt (jussutlysing)	10 260	Avslag
<i>RETTMOT</i>	Norges forskningsråd	Innovasjonsprosjekt	21 000	Avslag
<i>ReComp</i>	Norges forskningsråd	Forskerprosjekt (jussutlysing)	12 000	Avslag
<i>Beyond</i>	Norges forskningsråd	Forskerprosjekt (jussutlysing)	12 000	Avslag
<i>NoRFsea</i>	Norges forskningsråd	Forskerprosjekt (jussutlysing)	12 000	Avslag
<i>Aquaculture and New Regulations on Environmental Flexibility in Planning and Management (FLEXIPLANNING)</i>	Norges forskningsråd	Forskerprosjekt (jussutlysing)	12 000	Avslag
<i>Aquaculture and New Regulations on Environmental Flexibility in Planning and Management (FLEXIPLANNING)</i>	Norges forskningsråd	Klima og miljø Forskerprosjekt	12 000	Avslag
<i>Nordic Domestic Violence: The Criminal Law Responses (NO-DOV)</i>	Norges forskningsråd	Velferd og utdanning Forskerprosjekt	12 000	Avslag
<i>Breaking Barriers for an Inclusive Working Life: Exploring the Toolbox of Labour Law in the Face of Population Ageing (BB-4-INCLUSION)</i>	Norges forskningsråd	Velferd og utdanning Forskerprosjekt	12 000	Avslag
<i>Creating an Overarching Planning Framework for the Norwegian Sea (FRAMEOcean)</i>	Trond Mohn forskningsstiftelse	Starting Grant Forskerprosjekt - tidlig karriere	8 278	Avslag

Tabell 3: Innsendte søknader med fakultetet som partner november 2024 – desember 2025

Tittel	Finansieringskilde	Program	Koordinator	Søkt beløp til JUSS (i NOK 1 000, avrundet)	Status
<i>Klargjøring av rettslige rammer for investering, EU-integrering og rettsoppgjøret i Ukraina (UA-KLAR)</i>	HK-DIR	Program for Ukraina-kompetanse	UiT	1 000	Innvilget
<i>SFI Sustainable Applied and Industrialized Nuclear Technology (SAINT)</i>	Norges forskningsråd	SFI	NTNU	12 300	Innvilget
<i>Trustworthy AI - TRUST</i>	Norges forskningsråd	KI-senter	UiO	7 500	Innvilget
<i>AI Centre for the Empowerment of Human Learning - AI LEARN:</i>	Norges forskningsråd	KI-senter	UiB PSYK	6 200	Innvilget
<i>RIFT – Regelverket innvirkning på implementering av ny forskningskunnskap og teknologi - tverrfaglig prosjekt innen juss og biologi som støtter opp under Havbruksløftet</i>	Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF)	Forskerprosjekt	Havforsknings-instituttet	1 200	Innvilget
<i>Implikasjoner av reguleringsmodeller for norsk havbruksnæring og samfunnet (HAVREG)</i>	Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF)	Forskerprosjekt	NORCE	700	Innvilget
<i>Havbruksløftet – Innovasjon gjennom samhandling og syntese av kunnskap fra næring, myndigheter og forskning</i>	Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering (FHF)	Forskerprosjekt	UiS	300	Innvilget
<i>Rule of Law, Due Process, and</i>	Norges forskningsråd	Jussutlysing	BI	550	Innvilget

<i>Effectivity in Administrative Sanctioning</i>					
<i>Truth, Information, Democracy and Law)</i>	Norges forskningsråd	Jussutlysing	UiO	360	Innvilget
<i>SCALE CS (trinn 1)</i>	NordForsk (Nordic Energy Research)	CETPartnership	NORCE	800	Innvilget
<i>CeSam (trinn 2)</i>	Norges forskningsråd	Senter for bærekraftig arealbruk	UiB BIO	7 000	Under behandling
<i>NOR-SOS (trinn 2)</i>	Norges forskningsråd	Senter for bærekraftig arealbruk	HI	9 000	Under behandling
<i>Norwegian Centre of Excellence on Migration and Ethnicity, Integration and Health (MEETING-Centre) (trinn 1)</i>	Norges forskningsråd	SFF	UiB MED	7 000	Under behandling
<i>Development of Sustainable Deep-Ocean Cod Ranching System Using Natural Prey Attraction Technology</i>	Norges forskningsråd	Grønn plattform / innovasjon	Elska Seafood	5 000	Avslag
<i>ASAP: Aging and legal Security, Autonomy and Protection</i>	Norges forskningsråd	Jussutlysing	UiO	800	Avslag
<i>Law and Forest</i>	NordForsk	Sustainable forests	U Lund	1 500	Avslag
<i>System support for AI - SysAI</i>	Norges forskningsråd	KI-senter	UiT	9 000	Avslag
<i>New AI Methods for Innovative Uses of Public Data - Insight</i>	Norges forskningsråd	KI-senter	UiB SV	5 500	Avslag
<i>Centre for Socially Empowered AI Research - SEAIR</i>	Norges forskningsråd	KI-senter	UiB NT	14 000	Avslag
<i>AI Center for Autonomous Experiments - AI-CAX</i>	Norges forskningsråd	KI-senter	UiB NT	6 700	Avslag
<i>Rethinking global governance— health, climate and beyond - RETHINK</i>	Norges forskningsråd	INTPART (Internasjonale partnerskap for fremragende utdanning, forskning og innovasjon)	UiB SV	500	Avslag
<i>Innovating Public Procurement for a Sustainable Future: Strengthening Local</i>	Norges forskningsråd	Mat, miljø, klima og folkehelse	HVL	400	Avslag

<i>Food Producers and Emergency Preparedness</i>		(Kompetanse- og samarbeidsprosjekt)			
<i>IMAGINE - Integrated Management and Governance for Inclusive and Nature-positive Development</i>	Norges forskningsråd	Arealer under press Kompetanse- og samarbeidsprosjekt	UiB BIO	400	Avslag

Nye søknadsinitiativer

Flere av søknadene som fikk avslag fra Norges forskningsråd, vil bli videreutviklet og sendt inn på nytt til søknadsfristene ultimo april⁷. Dette gjelder søknader til de tematiske utlysingene (se oversikten under).

Flere av de kommende utlysingene fra forskningsrådet vi være relevante for forskergruppene ved fakultetet, med søknadsfrist ultimo april. Forskergruppene er orientert om de tematiske satsingene og blitt oppfordret til å komme med forslag til relevante prosjekter. Dette gjelder særlig utlysingene

Forskerprosjekt:

- Demokrati som styringsform og levesett
- Forskning om utdanning, kompetanse og arbeidsliv
- Forskning som følge opp sannhets- og forsoningskommisjonen
- Grønn og rettferdig omstilling
- Kulturens samfunnsbetydning

Kompetanse- og samarbeidsprosjekt:

- Ensomhet, utenforskap og sosial ulikhet i helse
- Mat, miljø, klima og folkehelse
- Samfunnssikkerhet og beredskap

I tillegg er 4 søknader under arbeid til Forskningsrådets grunnforskningsprogram FRIPRO, som planlegges sendt i løpet av 2026. I forbindelse med Forskningsrådets utlysning av nye sentre for miljøvennlig energi (FME), planlegges 1 – 2 søknader med COAST som partner. Utover dette planlegges det én søknad til Trond Mohn forskningsstiftelse (TMF Starting Grant). Det er for tiden ingen konkrete planer om en ERC-søknad i inneværende år, men det vil som nevnt arbeides særlig med å flere søknader for ERC Starting Grant.

Vurdering av status for BOA

Med flere store og mellomstore tildelinger de siste årene har BOA blitt et viktig område for fakultetet både økonomisk og faglig. BOA-prosjektene bidrar til høy aktivitet blant annet i form

⁷ Utlysingene er ikke publisert, heller ikke eksakte datoer for søknadsfrister.

av publikasjoner, arrangement og nasjonalt og internasjonalt samarbeid. De gir også et svært viktig tilskudd i form av rekrutteringsstillinger som stipendiat eller postdoktor.

Fakultetet er fornøyd med omfanget og kvaliteten på prosjektsøknadene som har vært utviklet, og vil særlig trekke frem som positivt at søknadene kommer fra mange ulike prosjektledere og representerer en stor bredde i fagområder. Fakultetet vil spesielt fremheve det pågående arbeidet med søknader til forskningsrådet innen banebrytende forskning (FRIPRO) og arbeidet som skjer i regi av de 5 nettverksprosjektene med finansiering fra Norges forskningsråd⁸ når det gjelder målrettet satsing på å utvikle søknader om forskningsprosjekt.

Fakultetet har satset strategisk på ekstern finansiering, der hovedfokus har vært på å øke kvaliteten på innsendte søknader, fremfor å øke antallet søknader. Fakultetet har også særlig vektlagt større søknader som vi selv koordinerer eller er en sentral partner, og som gir rekrutteringsstillinger. Det legges opp til videreføring av denne praksisen.

Å lykkes med BOA vil bli særlig viktig for fakultetet fremover, ettersom de generelle bevilgningene til universitetet blir mindre. Som orientert om i FU-sak 62/24 er forskningsadministrasjonen presset på kapasitet som følge av økning i oppgaver, økning i prosjektporteføljen og bortfall av stillinger. Det er derfor behov for en streng prioritering av ressurser fremover. Fakultetet vil ha fokus på å følge opp:

- Kandidater som er aktuelle for å søke ERC
- Søknadsinitiativ knyttet til de tre tyngdepunktene i strategiplanen (klima- og energirett, rettsstat og internasjonalt rettssamarbeid og rammevilkår for næringsvirksomhet og nyskaping).
- Anbefalingene som er gitt i rapporten «Styrket ekstern finansiering ved UiB» (STYRK UiB)

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tar rapporten om fakultetets bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteter til orientering og anbefaler at arbeidet med eksternfinansiering videreutvikles i tråd med synspunktene som fremkommer av denne BOA-rapporten og/eller synspunkter fremsatt i møtet.

Jørn Jacobsen
forskningsdekan

Randi Sæbøe
seniorrådgiver

⁸ De 5 nettverksprosjektene «Et fremragende internasjonalt miljø for komparativ rett og rettskulturelle studier (KultKomp)», «Wicked Waters: Strengthening a Leading Research Environment for Wicked Problems in Grenn and Sustainable Maritime Governance in the Nordics», «Tvisteløsning på grunnplanet», «Skattelegging I en digital og global økonomi» og «En grønnere markedsrett». Det var et krav fra Norges forskningsråd om at prosjektene skulle levere minst én søknad om et nytt forskerprosjekt i løpet av prosjektperioden (oppstarten var i 2023).

Vedlegg: Oversikt pågående forskningsprosjekter – BOA

14.01.2026

RASÆ

FU-sak 3/26 - Vedlegg 1					
Prosjektittel	Finansieringskilde	Koordinator	Prosjektleder (JUSS)	Eksternfinansiering JUSS (i NOK 1 000) 1)	Prosjektstart
Advokaters uavhengighet	Espelands legat / Den norske advokatforening	UiB JUSS	Jon Petter Rui	4 400	2026
Inclusive Educational Rights: Balancing Rights of Violent Children, Their Peers and Educators (INCLUDE)	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Anna Nylund	8 100	2026
Enhancing Norway's Financial Market through Improved Regulation of Covered Bonds and Mortgage Securitisation (IMPROVE)	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Ingrid M Halvorsen Bartund	6 000	2026
FoReNS - Folkerettslige Rammer for nasjonal sikkerhetsrett	Forsvars- og beredskapsdep	UiB JUSS	Eirik Holmøyvik	4 400	2026
Nordic offshore energy transition and transformation	Nordic Energy Research	UiB JUSS	Ignacio H Anchustegui	1 300	2025
Regulatorisk utvikling for havvind - folkerettslige perspektiver	Akademiaavtalen	UiB JUSS	Knut Einar Skodvin	1 300	2025
Understanding the law's complex association between criminal insanity and mental disorders (COMPLEX)	EU	UiB JUSS	Linda Gröning	21 000	2025
The North Sea Carbon Basin: Governance for transporting, storing and building CCS infrastructure in the Climate Transition (NorthCarb)	Akademiaavtalen	UiB JUSS	Ignacio H Anchustegui	5 000	2025
Explainability requirements for AI used in legal decision-making (LEXplain)	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Henrik Palmer Olsen	11 990	2025
EX-PUN - Exploring Contemporary Legal Challenges to the Execution of Punishment	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Henriette Tøssebro	7 040	2025
PROTECT	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Linda Gröning	12 000	2025
LAW-BALANCE	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Melanie Hack	9 999	2023
CHILD-CRIM	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Linda Gröning	12 000	2023
Skattelegging i en digital og global økonomi	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Henrik Skar	1 482	2023
Twisteløsning på grunnplanet	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Anna Nylund	892	2023
Et fremragende internasjonalt miljø for komparativ rett og rettskulturelle studier	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Søren Koch	1 761	2023
Wicked Waters: Strengthening a Leading Research Environment for Wicked Problems in Green and Sustainable Maritime Governance in the Nordics	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Ignacio H Anchustegui	1 299	2023
En grønnere markedsrett	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Ronny Gjendemsjø	1 458	2023
CENTENOL - Centre on the Europeanization of Norwegian Law - Understanding EEA Law as an integral part of Norwegian Law	Norges forskningsråd	o	Christian Franklin	21 000	2023
MSCA4Ukraine	EU	UiB JUSS	Terje Einarsen	1 800	2023
Rettslige implikasjoner av sammensatt (hybrid) virkemiddelbruk	Forsvars- og beredskapsdep	UiB JUSS	Knut Einar Skodvin	1 665	2022
DIMENSIONS	Norges forskningsråd	UiB JUSS	Linda Gröning	12 000	2021
Trygde-/EØS-rett	Arbeids- og inkluderingsdep	UiB JUSS	Christian Franklin	6 500	2021
Plast i havet	UiB Marin	UiB JUSS	Sigrid Eskeland Schütz	3 500	2020
Norsk politiretts historie	Politidirektoratet	UiB JUSS	Anne Lise Fimreite	13 200	2019
Skatterettslige grunnbegreper i en ny tid	Skatteetaten	UiB JUSS	Henrik Skar	16 000	2019
AI LEARN: AI Centre for the Empowerment of Human Learning,	Norges forskningsråd	UiB PSYK	Malgorzata Cyndecka	6 200	2026
TRUST – The Norwegian Centre for Trustworthy AI	Norges forskningsråd	UiO	Anne Marie Frøseth	4 600	2025
SFI Sustainable Applied and Industrialized Nuclear Technology (SAINT)	Norges forskningsråd	NTNU	Rüdiger Tscherning	12 300	2026
Endotrain	EU Horizon Europe	UiB MED	Malgorzata Cyndecka	5 000	2026
Klargjøring av rettslige rammer for investering, EU-integrering og rettsoppjøret i Ukraina (UA-KLAR)	HD-DIR	UiT	Lilija Oprysk	1 000	2026
RIFT – Regelverket innvirkning på implementering av ny forskningskunnskap og teknologi - tverrfaglig prosjekt innen juss og biologi	Fiskeri- og havbruksnærings forskningsfinansiering (FHF)	HI	Ingunn Myklebust	1 200	2025
Implikasjoner av reguleringsmodeller for norsk havbruksnæring og samfunnet (HAVREG)	Fiskeri- og havbruksnærings forskningsfinansiering (FHF)	NORCE	Ingunn Myklebust	700	2025
Havbruksløftet – Innovasjon gjennom samhandling og syntese av kunnskap fra næring, myndigheter og forskning	Fiskeri- og havbruksnærings forskningsfinansiering (FHF)	UiS	Ingunn Myklebust	500	2025
Actionable budgets for sustainable climate and nature governance (ECOBUDGETS)	Norges forskningsråd	UiB SV	Ingunn Myklebust	285	2025
Europe's evolving market design towards 2040: Electricity Market Reform and decision-making during its implementation (EVOLVE)	Norges forskningsråd	CICERO	Ignacio H Anchustegui	663	2025
COFUND LEAD AI	EU	UiB NT	Knut Martin Tande	1 200	2025
AI in Education: Layers of Trust (EduTrust AI)	TMF	UiB PSYK	Malgorzata Cyndecka	2 500	2024
COFUND SEAS	EU	UiB NT	Ignacio H Anchustegui	1 300	2023
HyValue - Norwegian centre for hydrogen research	Norges forskningsråd	NORCE	Ignacio H Anchustegui	10 200	2022
ImpactWind Sørvest	Norges forskningsråd	NORCE	Ignacio H Anchustegui	2 600	2022
The Political Executive:Cabinet Government Prazis Between Laws and Norms	Norges forskningsråd	UiO	Eirik Holmøyvik	1 000	2021

1) I prosjekter som koordineres av fakultetet, vil oppgitte beløp kunne inneholde gjennomstrømningsmidler, dvs midler til partnere

Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 4/26
Møtedato: 20.01.2026
Journalnummer:

Kriterier og retningslinjer for oppretting og drift av senter

Fakultetet har i løpet av de siste ti årene gått i retning av en mer prosjektbasert og eksterntfinansiert utvikling av forskningsporteføljen. Styrking av og volum på forskningsmiljøer avhenger av jevn rekruttering til ph.d.-, postdoktor- og forskerstillinger. Ut over basisfinansieringen, skjer styrkingen av forskningsmiljøer hovedsakelig i fagmiljøer med høy prosjektaktivitet og stort innslag av eksterntfinansiering.

Fakultetet ønsker å åpne opp for at miljøer som over tid viser evne og vilje til å hente inn og koordinere eksterntfinansierte prosjekter som ledd i å bygge fremragende fagmiljøer, kan organiseres som senter. Hensikten er å legge til rette for en mer autonom og effektiv organisering internt og samtidig gi mer synlighet eksternt til fagmiljøet. For et fakultet uten institutt som vårt, kan senterorganisering sikre tett oppfølging og ledelse av forskningen, og samtidig fakultetets faglige ledelse.

I denne saken presenteres forslag til kriterier og retningslinjer for oppretting av senter som en oppfølging av rammer som ble gitt av fakultetsstyret ved oppretting av *COAST – forskningscenter for klima, energi- og bærekraftsrett* ([sak 39/25](#)).

Kriteriene og retningslinjene gjelder for senter som fakultetet oppretter som en del av sin organisasjonsstruktur. Miljøer som får senterstatus basert på eksterne tildelinger via senterutlysninger som for eksempel SFF, SFI, FME eller lignende må søke fakultetet om senterstatus om de i tillegg vil være et senter i fakultetsstrukturen.

Bakgrunn

Over tid har prosjektaktiviteten ved fakultetet bidratt til fremveksten av konkurransedyktige fagmiljøer med internasjonal anseelse både innenfor og på tvers av de eksisterende forskergruppene. Miljøene kjennetegnes særlig av at de aktivt søker eksterntfinansiering, og til enhver tid koordinerer flere eksterntfinansierte prosjekter med en samlet inntekt hver på mellom 25 og 80 millioner kroner. Miljøene kjennetegnes også av høy aktivitet i form av faglig samarbeid, fasilitering av framdrift i, og synergier mellom, flere komplekse prosjekter, internasjonalt og tverrfaglig samarbeid, tett oppfølging av ansatte i tidlig karriere og resultater i form av internasjonale publikasjoner i anerkjente publikasjonskanaler. Denne aktiviteten krever faglig ledelse og koordinering som fakultets forskergruppestruktur ikke er dimensjonert for.

På denne bakgrunnen opprettet fakultetsstyret i mai 2025 [COAST – forskningscenter for klima, energi- og bærekraftsrett](#). I søknaden om oppretting av senter bla en vekt på *at en senterorganisering med ansvar for faglig strategisk utvikling, den eksterntfinansierte*

virksomheten og personalansvar for midlertidig ansatte, vil være en reell avlastning for fakultetets faglige ledelse.

Følgende overordnede rammer for senterstrukturen ble lagt til grunn for etableringen av COAST:

- Senterledelsens ansvar: Senterleder/ledelse har en koordinerende og faglig strategisk rolle for å videreutvikle og skape synergier i et forskningsmiljø med stor prosjektportefølje, høy aktivitet og er av særlig relevans for fakultetets og UiBs satsinger. Senterledelsen skal overta ansvaret fra fakultetets faglige ledelse for rekrutteringsprosesser og personaloppfølging av midlertidig ansatte, samt tilrettelegging for karriereutvikling. Senterledelsen vil også ha fullt ansvar for aktivitet knyttet til eksternfinansiering (inkludert inn- og utfasing av ansatte) og for å videreutvikle en god og støttende publiseringskultur.
- Senterledelse vs. prosjektledelse: Fagmiljøet har allerede mange prosjekter og vil få flere. COAST skal være en faglig og organisatorisk paraply for de selvstendige prosjektene. Senterlederens ansvar er å skape synergier mellom prosjektene og planlegge for videre søknadsaktivitet på tvers av prosjekter og initiativ.
- Rekruttering og tidlig karriere: Senteret skal vektlegge karriereutvikling av forskere i rekrutteringsstillinger gjennom gode fagfellesskap, støtte og prosjekt- og ledererfaring.
- Samlokalisering: Det legges ikke opp til streng samlokalisering, men anses som positivt om ph.d.- og post doktor-kandidater kan sitte samlet i JUSII, 4 etasje sammen med senterleder og flere av kjernemedlemmene, og at det frigjøres gjesteforskerkontor ved behov. Ellers vil senteret benytte fakultetets kontorlokaler og ressurser. Senteret vil jobbe for god integrering på fakultetet både faglig og fysisk.
- Finansiering: Fagmiljøet har søkt om forskergruppe 5 status og midlene tildelt forskergruppen vil overføres til senteret ved etablering. Utenom disse driftsmidlene vil senteret basere sitt virke utelukkende på eksterne midler
- Rapportering: Senteret vil ha en oppstartsfasen på 3 år. I 2028 vil fakultetet gjennomføre en intern evaluering, for justering og videreutvikling av senteret, og Fakultetsstyret vil avgjøre om det er grunnlag for videreføring.

Fakultetsstyret vedtok mot denne bakgrunn at

- Senteretablering skjer på vilkår om at merkostnader til aktivitet og stillinger dekkes av eksterne midler og at personalansvaret for midlertidige stillinger knyttet til senteret legges til senterleder.
- Rammene for senteret som er fremlagt i saken er utarbeidet med sikte på å utvikle en modell for strategisk utvikling av sterke fagmiljøer ved fakultetet i fremtiden.

Fakultetsstyrets anbefalinger og vedtak i oppretting av COAST, som modell for strategisk utvikling av sterke fagmiljøer ved fakultetet, er lagt til grunn for følgende utkast til *Kriterier og retningslinjene for oppretting av senter*.

Kriterier og retningslinjer for oppretting og drift av senter

Oppretting av senter skal skje på bakgrunn av søknad fra det aktuelle fagmiljøet, representert ved en eller flere forskergrupper. Søknaden behandles først i Forskningsutvalget og deretter i Fakultetsstyret. Det tas som utgangspunkt at sentrene skal være vesentlig annerledes enn forskergruppene, og at det følgelig bør være klare krav, men også klare fordeler med å oppnå senterstatus. Følgende kriterier og retningslinjer for oppretting og drift av senter forslås:

Kriterier

- Fagmiljøet skal på søknadstidspunktet ha minimum to eksterne forskningsprosjekter som til sammen har et gjennomsnittlig årsbudsjett på minimum 3 millioner eller én ekstern senterdeling i samme økonomiske størrelse. Årsbudsjettet gjelder inntekter til fakultet ekskludert eventuelle gjennomstrømningsmidler til samarbeidsinstitusjoner. Gjennomsnittlig årsbudsjett skal være oppfylt i minimum tre år fra og med søknadstidspunktet.
- Fagmiljøet må være ledende på sitt felt i Norge og Norden.
- Fagmiljøet må vise til forskningsresultater på internasjonalt nivå.
- Foreslått senterleder må være fast vitenskapelig ansatt ved fakultetet og være ledende, eventuelt i ferd med å posisjonere seg som, ledende på sitt felt i Norge og Norden.
- Senteret skal erstatte den eller de aktuelle forskergruppene som søker om senterstatus, som da legges ned.

Retningslinjer for opprettelse og drift

- Fakultetsstyret fastsetter senterets navn, på norsk og engelsk.
- Senterets leder pekes ut av fakultetsstyret ved vedtagelsen av senteret. Blir det på et senere tidspunkt behov for skifte av senterleder, skal endringen godkjennes av fakultetsstyret.
- Senteret skal ha en koordineringsgruppe, bestående av senterleder og minst en annen person som har en rolle i den daglige driften av senteret og som kan følge opp senterleders funksjoner ved kortere fravær. Senterleder utpeker koordineringsgruppen.
- Administrativ koordinering av senteret skal være planlagt som en del av senteropprettelsen og normalt være finansiert av eksterne midler. Om nødvendig vil fakultetet bistå med koordinering i en overgangsperiode.
- Senteret skal være en faglig og organisatorisk paraply for de selvstendige prosjektene som inngår i det. Senteret skal skape synergier mellom prosjektene og legge til rette for videre søknadsaktivitet på tvers av prosjekter og initiativ. Senterledelsen skal ha styringsrett over den nærmere organiseringen og senterets øvrige undergrupper og arbeidsmåte. Senteret skal vektlegge karriereutvikling av forskere i rekrutteringsstillinger gjennom gode fagfellesskap, støtte og prosjekt- og ledererfaring.
- Det skal i søknaden angis et rådgivende organ med hovedsakelig internasjonale medlemmer, og som har sagt ja til å sitte i det rådgivende organet. Endringer i det rådgivende organet skal godkjennes av dekanatet.
- Senterleder rapporterer årlig til forskningsdekanen gjennom dialogmøter (på samme måte som for forskergruppene).
- Senterleder skal ha personalansvar for ansatte i midlertidige stillinger som er finansiert av eksterne midler, med mindre det i enkelttilfeller på grunn av veiledningsrelasjoner eller annet er grunn til at fakultetsledelsen beholder personalansvaret. Senteret har ikke myndighet til å ansette eller avskjedige.
- Om senteret i løpet av en to-års periode ikke lykkes med å opprettholde kravene til volum i eksternfinansierte prosjekter, eller det av andre grunner ikke er tjenlig å videreføre senteret, tilbakeføres senteret til forskergruppestatus etter beslutning av Fakultetsstyret.

Senteret vil bli støttet og fulgt opp av fakultetet. Det skal tildeles driftsmidler på lik linje som forskergruppe 5 som vedtatt i Forskningsutvalget i [sak 52/25](#). Ved opprettelse av senter kan dekanen/fakultetsstyret oppgi en bestemt tidsramme/prøveperiode for senteret og eventuelle nærmere rapporteringskrav i denne tidsperioden.

Jørn Jacobsen
leder

Ingrid Birce Müftüoglu
sekretær

14.01.2026
INMU

Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 5/26
Møtedato: 20.01.2026
Journalnummer:

Søknad om oppretting av senter – Centre on Criminal Justice and Agency

Forskningsmiljøet innen strafferettsvitenskap som ble formalisert som forskergruppe for juss, filosofi og mental helse i 2023, og videre som forskergruppe for kriminalitet, ansvar og sikkerhet i 2024, søker om å etablere Centre on Criminal Justice and Agency.

Bakgrunn

Med flere store eksternfinansierte prosjekter fra Forskningsrådet, og tildelingen av det prestisjefylte ERC Consolidator Grant, har det vokst fram et flerfagig og internasjonalt fagmiljø innen strafferettsvitenskap. Parallelt med veksten i fagmiljøet har det også materialisert seg et behov for å skape en organisatorisk plattform som gjør det mulig å koordinere og profilere den omfattende aktiviteten miljøet har på en effektiv og strategisk måte. Dette er avgjørende for at ERC-prosjektet skal nå sine ambisiøse mål, men også for at det skal være mulig å bygge videre på fagmiljøets suksess de siste årene for å hente inn flere eksternfinansierte prosjekter.

Senterstatus vil posisjonere fagmiljøet i konkurransen om store prosjekter, eksempelvis Toppforsk, Senter for fremragende forskning (SFF), ERC Advanced Grant og ERC Synergi Grant.

Senteret vil være en plattform for organisering, koordinering og administrasjon av forskningsaktiviteter innenfor og på tvers av eksisterende prosjekter, og for synliggjøring av aktivitet og

Senteret har en langsiktig horisont. Pågående prosjekter vil gi inntekter, stillinger og høyt aktivitetsnivå frem til 2030. I denne perioden er det budsjettert med omlag 37 millioner kroner fra eksterne finansieringskilder. Det er en ambisjon om å hente inn ytterligere ekstern finansiering som vil gi grunnlag for videre senterdrift utover 2030.

Rammer for senteret

Med stor prosjektportefølje, høy søknadsaktivitet, flerfaglig innretning, et solid internasjonalt nettverk og mange prosjektfinansierte rekrutteringsstillinger er fagmiljøet vesentlig annerledes enn forskergruppene. Videreutvikling og koordineringen av senteret krever en annen type faglig ledelse, tettere samarbeid innad i gruppen og oppfølging av – særlig de midlertidig ansatte – tilknyttet senteret enn det strukturen for forskergruppene legger til rette for.

Nærmere om senterets faglige innretning, planlagte aktiviteter, ressursbehov og betydning for fakultetet gjøres rede for i den vedlagte søknaden fra fagmiljøet. Oppsummert er rammene for senteret som følger:

- Senteret skal fungere som en intern plattform for samordning av aktiviteter i pågående prosjekter, og for felles profilering av miljøet og forskningsaktiviteten.
- Senteret erstatter forskergruppen for kriminalitet, ansvar og sikkerhet.

- Senteret vil konsolidere, koordinere og videreutvikle eksisterende aktivitet knyttet til ulike eksternfinansierte prosjekt innenfor et felles fagmiljø og med en felles faglig retning.
- Senteret vil initiere nye prosjekter, søke eksterne midler og bidra til at økt BOA-inntekt for fakultetet.
- Senteret vil være en arena for implementering av fakultetets første ERC-prosjekt.
- Senteret er selvfinansiert gjennom eksterne midler til drift og koordinering, men ser for seg at aktiviteten kan medføre økt behov for lederstøtte / administrativ støtte, bistand til kommunikasjon og profilering, samt driftsmidler for felles tiltak på tvers av prosjektene.

Forslag til vedtak:

1. *Forskningsutvalget anbefaler at Fakultetsstyret oppretter Centre for Criminal Justice and Agency.*
2. *Forskningsutvalget anbefaler at Linda Gröning oppnevnes som senterleder.*
3. *Forskningsutvalget anbefaler tittelen Centre for Criminal Justice and Agency med tilsvarende norsk tittel.*
4. *Senteret forplikter seg til å følge fakultetets retningslinjer for oppretting og drift av senter.*

Eirik Holmøyvik
nestleder

Ingrid Birce Müftüoglu
sekretær

Vedlegg:

Søknad om etablering av senter - *Centre for Criminal Justice and Agency*

14.01.2026
INMU

Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 6/26
Møtedato: 20.01.2026
Journalnummer:

Orientering fra dialogmøter med forskergruppelederne høsten 2025

Forskningsutvalget blir i denne saken fremlagt orientering fra dialogmøtene med forskergruppelederne høsten 2025. Dette er den første runden med dialogmøter etter omlegging av forskergruppestrukturen med virkning fra 01.01.2025. Etter søknader fra forskningsmiljøene ble det oppnevnt 16 forskergrupper ([se FU-sak 2-25](#)):

- Seks forskergruppe 2 i perioden 01.01.2025 til 31. desember 2026
- Ti forskergruppe 5 i perioden 01.01.2025 til 31.12.2029

Ved oppretting av COAST, forskningscenter for klima-, energi- og bærekraftsrett i mai 2025 ble forskergruppen for klima-, energi- og miljørett avviklet og forskningsmiljøet innlemmet i senteret. Senter som opprettes av fakultetet inngår i fakultetets rutiner for oppfølging av forskergruppene, og COAST – samt kommende sentre – vil være en del av den årlige rapporteringen i form av dialogmøter.

Bakgrunn

Høstsemesteret 2025 ble det gjennomført 15 av de årlige dialogsamtalene med lederne av forskergruppene ved fakultetet. Én dialogsamtale ble utsatt til februar 2026, grunnet sykdom. Sammen med prodekan for forskning Jørn Jacobsen var også seniorrådgiverne Ingrid Birce Müftüoglu og Henning Simonsen til stede. Henning Simonsen tok referat. Det var hovedsakelig forskergruppelederen som møtte for forskergruppen, men i ett tilfelle møtte også nestleder i gruppen.

Forskergruppelederne ble bedt om å forberede seg til følgende samtalepunkter:

- *Oversikt over gruppa sin profil, målsettingar og medlemsmasse, og aktivitetar i forskargruppa det siste året*
- *Erfaringar med dei nye retningslinjer for forskargruppene*
- *Eventuelle utfordringar med drift av gruppa og aktiviteten i den*
- *Planar for aktivitetar det komande året og på lengre sikt*
- *Strategisk arbeid med gruppa, inkludert rekruttering, involvering av unge forskarar og eksternfinansiering (sistnemnte særleg for forskargruppe5)*

Dialogsamtalene ble gjennomført i tråd med retningslinjene for forskergruppene som ble vedtatt av Fakultetsstyret 11.06.2024 ([sak 53/24](#)):

Rapportering om aktivitet skjer gjennom årlige dialogmøter mellom forskergruppeleder og forskningsdekanen. Forskningsadministrasjonen fører protokoll fra dialogmøtene. Protokollen legges frem for Forskningsutvalget som grunnlag for den årlige forskningsmeldingen og for beslutninger om å gjenoppnevne, endre status eller avvike en forskergruppe.

Da den eneste endringen som det er lagt opp til for forskergruppene per nå allerede er behandlet av forskningsutvalget i november 2025 ([sak 52/25](#) - endring av nøkkel for driftsmidler til forskergruppene), legges det i år bare fram et referat fra samtalene. Protokoll vil bli ført fra og med dialogmøtene i 2026.

Oppsummering fra møtene

Hovedinntrykket etter å ha gjennomført 15 av 16 dialogmøter er at det store forskjeller i gruppenes aktivitets- og ambisjonsnivå, og at dette ikke nødvendigvis har å gjøre med om de er forskergruppe 5 eller 2. Per i dag synes gruppene være ganske forskjellige, på tvers av disse kategoriene, mye avhengig særlig av medlemsmassen og i hvilken grad medlemmene også er aktive i andre grupper, og forskergruppelederen sine ambisjoner og arbeidsmåter. Noen grupper synes veletablerte med tanke på målsetting og faglig identitet, enkelte andre grupper preges mer av å være i en konsolideringsfase, eventuelt omstillingsfase på grunn av endringer i medlemsmasse, for eksempel.

Når det gjelder medlemsmassen i forskergruppene så skiller gruppen seg også på det punkt. Det er samtidig stor overlapp mellom gruppene, da mange er medlemmer av flere grupper. Dette ser ut til å svekke gruppetilhørigheten, noe som illustreres ved manglende oppmøte på gruppemøtene. For de fleste gruppene er realiteten at det er få primærmedlemmer fra gruppe A (fast vitenskapelig ansatte). Det er likevel et etterlatt inntrykk etter dialogmøtene at det at det eksisterer en forskergruppe for et bestemt område betraktes som viktig for den faglige identiteten til forskerne, forskergruppelederen selv inkludert. Enkelte gav uttrykk for at det å være en forskergruppe var viktig som anerkjennelse av et fagområde på fakultetet. Flere av de mindre gruppene fremhevet at det var viktig å beholde disse, da de ellers ville 'forsvinne' i større, sammenslåtte grupper. Enkelte fremhevet også her betydningen av å være en forskergruppe med tanke for eksempel på å invitere internasjonale fagpersoner.

Temaene/forskningsområdene som forskergruppene favner er også ganske overlappende. Et skille her går for eksempel mellom forskergrupper som har et bestemt tematisk fokus, delvis knyttet til prosjekter i miljøet, og grupper som mer åpent dekker ett rettsområde. Enkelte grupper kan synes å ha tematisk karakter av å være undergrupper av andre grupper, og at funksjonen til den gruppen da ofte synes å bli tilskrevet en særlig miljøfunksjon, også med tanke på medlemmer som er interesserte i undergruppetematikken, men som ikke naturlig vil gå inn under paraplyen av overgruppen.

Gjennomgående ser det ikke ut til å være en sterk orientering mot idéutvikling i gruppene, knyttet for eksempel til faglig samtale/diskusjon om den fremtidige retningen for de respektive fagene, diskusjon av pågående arbeider, eller for problemstillinger for fremtidige søknader etter eksterne forskningsmidler. Mange av gruppene nevnte at søknader om prosjektmidler ville komme, men det var få grupper som var kommet ordentlig i gang med slike fellesprosjekter. Vanlige aktiviteter i gruppene var presentasjoner av eksterne og av allerede publiserte arbeider til medlemmene eller andre på fakultetet.

Mange av gruppelederne synes å oppfatte forskergruppene som å ha en viktig funksjon særlig for ynge forskere.

Diskusjonspunkter

Selv om den nye forskergruppestrukturen (5/2) ennå er for ny for å kunne evalueres, kan det i alle fall sies at per nå reflekterer den ikke et tydelig skille mellom gruppene. Isteden synes gruppene fordele seg på tvers av det skillet, og ut over en bred skala ut fra organisering, ledelse, tematisk fokus, ambisjonsnivå og arbeidsmåte. Det synes i det hele være klart ulike oppfatninger om hva en forskergruppe er og bør være. Medlemsoversiktene som finnes på nettsidene i dag gir samtidig et lite adekvat bilde av gruppene og størrelsen på disse, da mange av gruppene har flere inaktive medlemmer og mange medlemmer med (større) tilhørighet til andre grupper.

Forskergruppe2 skal allerede innen ett år vurderes med tanke på videreføring som forskergruppe5. Flere av lederne for 2-gruppene gav uttrykk for bevissthet om at en slik vurdering skal gjøres om forholdsvis kort tid, og at de arbeider med å posisjonere seg for det. Med tanke på den prosessen vurderer fakultetsledelsen det som heldig om det om ikke for lenge kan utvikles en nærmere strategi for hvordan det skal arbeides videre med forskergruppene, og da spesifikt søknader fra 2-gruppene. Dialogmøtene som er gjennomført inviterer til å stille en rekke spørsmål i så måte: *Hvilke formål skal forskergruppene (kunne) ha? I hvilken grad bør det stilles nærmere krav til forskergruppene som ønsker å bli videreført, for eksempel i form av målsettinger, medlemsmasse og faglig profil? Hvilke krav skal i så fall stilles? I hvilken grad betraktes det som en målsetting å få redusert antall forskergrupper?* Det vil legges frem en sak for Forskningsutvalget senere i år om denne tematikken.

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget anbefaler at orienteringen fra dialogmøtene med forskergruppelederne blir lagt fram for Fakultetsstyret sammen med de innspill som kom fram i møtet.

Jørn Jacobsen
leder

Henning Simonsen
seniorrådgiver

14.01.2026
HES

Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 7/26
Møtedato: 20.01.2026
Journalnummer:

Videreutvikling av ph.d.-programmet

I denne saken inviteres forskningsutvalget til en diskusjon om ph.d.-programmets struktur, innhold og videre utvikling. Dagens ph.d.-program ser ut til å fungere godt, basert på både evalueringer, tilbakemeldinger og antall innleveringer i 2025. Det er etter fakultetsledelsens syn ikke nødvendig å gjøre større endringer i ph.d.-programmet. Det er likevel ikke det samme som at det ikke er rom for forbedringer. I tillegg er stipendiatgruppen og -rollen i stadig endring, noe som blant annet aktualiserer spørsmål om å oppdatere innholdet i de obligatoriske emnene, slik som PHDJUR904 Tekstkvalitet.

Bakgrunnsinformasjon om ph.d.-programmet

Ph.d.-programmet ved fakultetet har omtrent 45 ph.d.-kandidater. Rundt 30 av disse er stipendiater som er ansatt ved fakultetet. Ca. 5 er eksterne ph.d.-kandidater, det vil si kandidater som er ansatt andre steder og tar ph.d. hos oss. Resten er ph.d.-kandidater som er ferdige med stipendiatperioden, og fremdeles jobber med å fullføre avhandlingen.

Alle ph.d.-kandidater gjennomfører en opplæringsdel på til sammen 30 studiepoeng. Opplæringsdelen for ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet ble omstrukturert i 2019 med oppstart av nye ph.d.-emner i 2020. Strukturen ble utformet med formål om å tilrettelegge for at ph.d.-kandidatene kommer raskt i gang med skriveingen, noe som er viktig med tanke på gjennomstrømming. Ved å starte tekstproduksjon tidlig vil også kandidatene komme inn i en god sirkel ved at de er bedre forberedt til midtveiseevalueringen, og dermed også få et større utbytte av den. Ph.d.-emnene er utformet i korte bolker på 1-2 uker slik at kandidatene ikke skal ha for langt oppbrudd fra avhandlingsarbeidet. Undervisningen i emnene kobles også gjerne til kandidatenes egne avhandlingsprosjekter, slik at kandidatene kan reflektere rundt hvordan de ulike temaene og perspektivene som blir introdusert treffer deres egne prosjekter.

Opplæringsdelen har 7 obligatoriske emner som til sammen utgjør 20 studiepoeng, pluss 10 frie studiepoeng som kandidatene kan samle opp ved å utføre valgfrie akademiske aktiviteter. De obligatoriske emnene tas normalt i kronologisk rekkefølge med 2 emner hvert semester, der ph.d.-kandidatene følger emnene som et kull. Dette skaper en kull- eller klasse-følelse i stipendiatgruppen, noe som har positive effekter både faglig og sosialt.

De obligatoriske emnene er:

- PHDJUR900 Introduksjon til rettsvitenskap og avhandlingsskriving (3 studiepoeng)
gir en første innføring i rettsvitenskap. Fokus er på hvordan rettsvitenskap relaterer seg til/er annerledes enn annet juridisk arbeid og den vitenskapsteoretiske bakgrunnen for det. Modulen gir et oversyn over ulike tema og perspektiv rettsvitenskapen, inkludert mange av de temaene som blir tatt opp på de senere modulene. Modulen forsøker

også å forberede stipendiatene på opplevelsen av, og utfordringene med, å skrive en avhandling.

- PHDJUR901 Prosjektdesign og forskningsetikk (3 studiepoeng)
med utgangspunkt i sitt eget prosjekt skal kandidatene få et bevisst forhold til design av forskningsspørsmål og forskningsprosjekter i rettsvitenskap. Dette inkluderer også forskningsetiske problemstillinger som knytter seg til ulike typer valg samt kunnskap om design av søknader om forskningsmidler for rettsvitenskapelige prosjekter.
- PHDJUR902 Rettsteoretiske perspektiver i rettsvitenskapen (3 studiepoeng)
er en introduksjon til rettsfilosofi. Gjennom å ta utgangspunkt i stipendiatenes egne prosjekter, blir det introdusert en rekke sentrale rettsfilosofiske tema, slik som rettspositivisme og naturrett, og drøftet relevansen av disse.
- PHDJUR903 Rettsvitenskap om empiri (3 studiepoeng)
tar opp empiriske perspektiv i rettsvitenskapen, knyttet til mellom annet sosiologiske, samfunnsvitenskapelige og andre empiriske fags relevans for rettsvitenskapelig arbeid.
- PHDJUR904 Tekstkvalitet (3 studiepoeng)
Starter med en forelesing om tekstkvalitet, før ph.d.-kandidatene blir delt inn i grupper og kommenterer hverandres tekstutdrag med tanke på struktur, tilgjengelighet, klarhet osv. i teksten.
- PHDJUR905 Formidling (2 studiepoeng)
omhandler formidling av rettsvitenskapelig forskning, og har et stort innslag av praksis ved at deltakerne gjennom kurset skal utvikle et formidlingsinnslag basert på eget avhandlingsarbeid, slik som fks. kronikk eller podcast.
- PHDJUR906 Rolleforståelse og prosjektutvikling (3 studiepoeng)
Er et emne som ikke består av undervisning, men er en samling av obligatoriske aktiviteter som ph.d.-kandidaten må gjennomføre. Aktivitetene er:
 - *en prosjektpresentasjon foran fagmiljøet (enten i forskergruppe eller annen akademisk sammenheng)*
 - *to deltakelser på David Doublet-seminar*
 - *en deltakelse på Det nasjonale doktorgradsseminaret (DNDS)*

I tillegg til disse obligatoriske emnene kommer den obligatoriske midtveisevalueringen.

Ph.d.-løpet starter med en oppstartssamtale der ph.d.-kandidat og veileder får en innføring i de ulike elementene i ph.d.-programmet. Oppstartssamtalen vil også adressere temaer slik som veiledning, karriereplan og muligheter for reising og forskeropphold i utlandet i løpet av ph.d.-løpet. De første to årene vil normalt bestå av både aktiviteter i opplæringsdelen og arbeid med avhandlingsprosjektet. Etter midtveisevalueringen vil normalt de obligatoriske ph.d.-kursene være fullført, og kandidaten vil fokusere mer helhetlig på avhandlingsarbeidet. De frie studiepoengene kan kandidaten ta på valgfritt tidspunkt i ph.d.-løpet, så lenge alle er fullført før innlevering. En illustrasjon av løpet kan sees [her](#). Typiske aktiviteter som gir frie studiepoeng er deltakelse på konferanser, forskeropphold, presentasjoner, publisering av artikler osv. Retningslinjer for frie studiepoeng finnes [her](#).

Fakultetet gjennomførte i 2023 en omfattende intern evaluering av alle ph.d.-emnene (FU sak [8/24](#)). Evalueringen viste at ph.d.-kandidatene jevnt over var godt fornøyd med kurstilbudet. Samtidig viste også evalueringen at det var rom for utvikling, og på bakgrunn av dette ble innholdet i emnet PHDJUR901 oppdatert til å inneholde prosjektdesign sammen med forskningsetikk, slik vi ser det i dag (FU-sak [10/24](#)). Det ble også utviklet en pilot-versjon av et fordypningsemne innenfor vitenskapsteori. Dette emnet var et frivillig tilbud til de kandidatene

som ønsket et supplement til den vitenskapsteoretiske undervisningen som inngår i de obligatoriske emnene i opplæringsdelen av ph.d.-programmet (FU-sak [11/24](#)).

Fakultetet utarbeidet på samme tid en artikkel om forskerutdanningen, "[Forskarutdanning i rettsvitenskap - med Bergen som dømme](#)," som synliggjør utviklingen i ph.d.-programmet, og diskuterer ideer, innhold og målsetninger for forskerutdanning i rettsvitenskap.

Gjennomstrømming i ph.d.-programmet fra 2020-2025

Fakultetet har historisk hatt en svak gjennomstrømningsstatistikk på ph.d.-programmet. I forbindelse med ph.d.-utdanningsmeldingen 2024 ble det for eksempel vist til gjennomstrømmingstall fra kull som begynte i perioden 2012-2016 der Det juridiske fakultet kom ut svakere enn de andre fakultetene ved UiB (FU-sak [51/25](#)). Å legge til rette for bedre gjennomstrømming på ph.d.-programmet har motivert det omfattende arbeidet fakultetet har gjort med å videreutvikle ph.d.-programmet de siste årene. Grunnet koronapandemiens påvirkning i 2020 er det først fra 2021 at den nye opplæringsdelen har vært gjennomført på ordinær måte. De som leverer på normert tid fra og med 2024/25 har altså fulgt den nye opplæringsdelen. I 2024-25 har 1 kandidat levert på tiden, og 5 kandidater levert før normert tid. Dette er et signal på at ph.d.-programmet og formen på opplæringsdelen legger til rette for avhandlingsarbeidet.

Ph.d.-gruppen er i stadig endring, og ph.d.-programmet må dermed også videreutvikles i takt med det. Et tydelig utviklingstrekk de siste årene er at ph.d.-gruppen er blitt mer mangfoldig. Tradisjonelt har det vært et stort flertall av norsk-språklige ph.d.-kandidater ved fakultetet, og ph.d.-emnene har vært utviklet i henhold til det med norsk pensum, referanser til norsk rettspraksis osv. Men de siste årene har ph.d.-programmet sett en markant økning av internasjonale ph.d.-kandidater: I årene 2020-2025 ble 39 nye kandidater tatt opp til ph.d.-programmet, og 13 av disse var internasjonale. Denne utviklingen betyr at det fremover vil være engelsk-språklige deltakere i hvert ph.d.-kull slik at ph.d.-emnene nødvendigvis vil bli holdt på engelsk. Flere ph.d.-kandidater vil være tilknyttet forskningsprosjekter, og dermed ha et litt smalere tematisk fokus som er tilpasset det prosjektet de er ansatt i. Flere kandidater enn tidligere vil også skrive artikkelbaserte avhandlinger.

Diskusjonstema

Forskningsutvalget inviteres med denne saken til å vurdere ph.d.-programmets struktur og innhold. I tillegg til en slik generell vurdering, bes forskningsutvalget ta særlig tre forhold som aktualiserer spørsmål om endring, i betraktning i sine vurderinger.

Det ene forholdet som må adresseres er at opplegget for / gjennomføringen av PHDJUR904 (tekstkvalitet) har blitt utfordret av en økende mengde engelsktalende deltagere på ph.d.-programmet. Den kursansvarlige, Eivind Kolflaath, kan da ikke gjennomføre opplegget samlet for deltakerne. Kolflaath har samtidig en stor portefølje av oppgaver (inkludert med gjennomføring av et lignende opplegg på forskerlinjen) og har signalisert et ønske om at bruken av han på ph.d.-programmet revurderes. Spørsmålet er da om modulen skal videreføres med annen kursansvarlig, eller om det er grunn til å tenke nytt, da opplegget her har vært nært knyttet til den kursansvarliges særlige engasjement og kompetanse i emnet og opplegg for kurset.

Det andre, og i noen grad relaterte, forholdet er et økende behov for at forskeropplæringen også innebærer innsikt og trening i det «nye» forskningspolitiske landskapet, der større og større deler av forskningsvirksomheten konkurranseutsettes. Fakultetet har for eksempel i dag

en betydelig andel ph.d.-kandidater som selv er ansatt i slike prosjekter. Samtidig erfarer mange, i lys av at fakultetet av budsjettmessige grunner har rom for få postdoktorstillinger på grunnbevilgningen, at de selve må være aktive med tanke på å skaffe seg finansiering for en videre vei inn i akademien. Selv om fakultetet stiller ressurser til rådighet gjennom særlig forsker-teamet, er det slik sett klart behov for innsikt i denne situasjonen og trening i å arbeide med søknader om eksternfinansiering, både skriving av søknader og kompetansebygging med tanke på å søke om penger.

Sett sammen kan disse to forholdene gi grunn til å drøfte om tekstkvalitetselementet fra dagens PHDJUR904 kan inngå som del av en utvidet versjon av PHDJUR905 om formidling (i bredere forstand), og på den måten frigjøre plass til et nytt emne om eksternfinansiering av forskning. Det kan eventuelt føre til en justering av antall frie studiepoeng, om nødvendig for å sikre et nytt kurs tilstrekkelig størrelse på 3 studiepoeng.

Det tredje som bør vurderes er om piloten med tilbud om et frivillig kurs i vitenskapsteori på høyere nivå, skal søkes videreført til en mer varig ordning.

Forslag til vedtak:

FU ber om å få forelagt en ny sak med forslag til konkrete endringer i ph.d.-programmet i tråd med innspillene som kommer fram møtet.

Jørn Jacobsen
leder

Karoline Aksnes
ph.d.-koordinator

13.01.2026
KARAKS

Utvalg: Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet
Sak: 8/26
Møtedato: 20.01.2026
Journalnummer:

Justeringer av ny disputasordning ved fakultetet

Forskningsutvalet nedsette i møte 27. august 2024 ei arbeidsgruppe for å sjå på ordninga for prøveføreling og disputas. Rapporten frå arbeidsgruppa vart presentert FU i juni 2025 ([sak 27/25](#)), og i oktober 2025 har fakultetet gjennomført ein pilot på den nye ordninga i samband med prøveførelinga og disputasen til Monica Naime.

Piloten gav mykje nyttig erfaring som vil danne grunnlag for vidareutvikling av rutinar kring organisering av disputasar. Samstundes synte også piloten at det er fordelaktig å gjere nokre tilpassingar i ordninga. Ph.d.-sekretariatet føreslår å gjere følgjande endringar:

- **Komiteen for prøveføreling:** For å sikre god styring og kontinuitet vil visedekan for organisasjon og innovasjon vere fast komitéleiar for den interne komiteen. Dette sikrar at komitéleiar alltid har god kjennskap til mandat og rutinar for den interne komiteen, og ein unngår at ein får stadig nye komitéleiarar som då må setje seg inn i alt. Komiteleiar vil ha fullmakt til å inkludere dei fagpersonane i komitéarbeidet som vert vurdert som relevante i kvart einskild tilfelle (td. emneansvarleg, rettleiar mm.). Visedekan for utdanning treng ikkje vere eit fast medlem av den interne komiteen, men kan koplast inn ved behov. Samansetjinga av komiteen vil såleis bli som følgjer:
 - Visedekan for organisasjon og innovasjon (leiar)
 - Komiteleiar for komiteen som bedømmer avhandlinga
 - Relevante fagpersonar, eventuelt prodekanen for forskning om der ikkje er adekvate alternativ
- **Tidsplanen på disputasdagen:** Piloten var gjennomført etter den føreslegne tidsplanen i rapporten av 3. juni (s. 18). Erfaring syner at lunsjen på 90 minuttar var for lang. Ph.d.-sekretariatet føreslår å endre lengde på lunsjen til 60 min. Vi ynskjer også at tidspunkt for oppstart av disputasen endrast frå 13:00 til 13:15, då publikum er vande med at disputasane startar kvart over. Ved å halde på oppstart kvart over unngår ein misforståingar. Ny tidsplan vert då:
 - Kl. 12:00: Lunsj for bedømmelseskomiteen og disputasleiar
 - Kl. 13:00: Oppmøte for prosesjon mm.
 - Kl. 13:15 Oppstart disputas
 - Kandidaten presenterer avhandlinga (15-20 min)
 - Førsteopponent tar deretter ordet (omlag 60 min)
 - 10 Min pause

- Andre opponent har ordet (omlag 45 min)
- Ev. Ex auditorio

Direkte etter disputasen: Mottaking for kandidaten i personalkantina

- **Informasjon til komité og kandidat:** I samband med den nye ordninga vil det vere behov for å oppdatere eksisterande informasjonsdokument om innlevering og disputas som fakultetet sender ut til kandidat og bedømmelseskomite. Forslag til nytt dokument er vedlagt saka (Vedlegg 2).

Erfaringar med dei nye elementa som er introdusert i den nye disputasordninga:

Streaming:

Rapporten frå disputasutvalet tilrår streaming som hovudregel for prøveførelesing og disputas. Så lenge kandidaten samtykker, oppmodar rapporten også til opptak av prøveførelesing. I piloten nytta fakultetet systemet Panopto som er integrert i fleire av auditoria ved fakultetet. Her kan ein bestille streaming på konkrete tidspunkt, og dele opptak i etterkant. Kandidaten fekk sjølv styre kven ho ville dele lenke til streaminga og opptaket med. Ein stor fordel med dette systemet er at dei tekniske førebuingane kan gjerast på førehand, og ein ikkje treng å bruke administrative ressursar på det på disputasdagen. Baksida er at ein er avhengig av å bruke eit rom der Panopto er installert. For Juridisk fakultetet sin del betyr det at ein må vere i Aud. 1-3 i jusbygget, eller Auditoriet i jus2. Det hadde vore nyttig dersom auditorium 4 på Dragfjellet skole hadde fått installert Panopto, då dette tradisjonelt sett har vore eit mykje brukt lokale for disputas.

Digital versjon av avhandlinga:

Rapporten frå disputasutvalet tilrår at ein "read only"-variant av avhandlinga distribuerast av kandidaten til fagmiljøet i forkant av disputasen. I piloten vart det også distribuert QR-kode til ein digital versjon av avhandlinga i disputaslokalet. Erfaringa frå fakultetet si side var at den digitale løysinga fungerte slik den skulle. Å erstatte deler av dei fysiske utgåvene med digital versjon gir både økonomisk og miljømessig vinst. Samstundes er det også meir arbeidskrevjande å organisere. Her vil vi fortsette å utvikle rutinar for å finne mest mogeleg effektive og brukarvennlege digitale system.

Promotering av prøveførelesinga:

Når prøveførelesinga vert organisert på eit anna tidspunkt enn disputasen er det også naturleg å promotere den som eit eige arrangement i større grad enn tidlegare. Her samarbeider vi med kommunikasjonsavdelinga ved fakultetet om å finne nye plattformer og metodar for promotering av prøveførelesinga.

Mottaking for doktorand og publikum etter disputasen:

Etter ny disputasordninga skal fakultetet invitere til mottaking i tilsettkantina etter fullført disputas. Der vil fakultetet spandere lett servering og alkoholfri drikke. I piloten vart fakultetet si offisielle mottaking slått saman med kandidaten si eiga private disputasmarkering. Dette skjedde etter avtale med fakultetet, og doktoranden bestilte inn ekstra servering som kom i tillegg til det fakultetet spanderte. Dette fungerte godt, og kan med fordel vere eit tilbod til framtidige doktorandar som ynskjer å slå saman fakultet si markering med eiga disputasmarkering.

Forslag til vedtak:

FU godkjenner dei føreslegne endringane med dei eventuelle endringane som kjem fram i møtet.

Jørn Jacobsen
leiar

Karoline Aksnes
ph.d.-koordinator

Vedlegg:

1. Rapport om ordning for prøveforelesning og disputas
2. Ny veiledning for i forbindelse med bedømmelse og forsvar av ph.d.- avhandling ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

12.01.2026
KARAKS

Rapport om ordningen for prøveforelesning og disputas

Det juridiske fakultet

Forskningsutvalget 3. juni 2025

UNIVERSITETET I BERGEN

Innholdsfortegnelse

1.	<i>Oppdraget</i>	3
1.1	Mandat	3
1.2	Arbeidsgruppen	3
1.3	Møter	3
2.	<i>Utgangspunkter</i>	4
2.1	Bakgrunn	4
2.2	Rammer i lov og forskrift	5
2.3	Fakultetets ordning	5
2.4	Rapportens innhold	6
3.	<i>Tilgjengeliggjøring av avhandlingen</i>	6
3.1	Regelverk og praksis	6
3.2	Bestilling i avhandlingsportalen	7
3.3	Andre fakultet og læresteder	7
3.4	Arbeidsgruppens vurderinger	8
4.	<i>Prøveforelesningen</i>	9
4.1	Ph.d.-forskriften	9
4.2	Fakultetets ordning	10
4.3	Andre fakultet og læresteder	11
4.4	Arbeidsgruppens vurderinger	12
5.	<i>Disputas</i>	14
5.1	Ph.d.-forskriften	14
5.2	Fakultetets ordning	15
5.3	Andre fakultet og læresteder	16
5.4	Arbeidsgruppens vurderinger	17
6.	<i>Oppsummering av arbeidsgruppens anbefalinger</i>	19
6.1	Tilgjengeliggjøring av avhandlingen	19
6.2	Prøveforelesningen	19
6.3	Disputas	19
Vedlegg 1 Disputas, info.pakke til stipendiat og komite		21
Vedlegg 2 Referat fra møte i gruppe B angående foreslåtte endringer i ordningene for gjennomføring av prøveforelesning og disputas		37

1. Oppdraget

1.1 Mandat

Forskningsutvalget nedsatte i møte 27. august 2024 en arbeidsgruppe med følgende mandat:

«Arbeidsgruppen skal komme med forslag til mulige endringer i ordningen for forberedelse og gjennomføring av prøveforelesning og disputas som kan bidra til å styrke tilgjengelighet, kunnskap, diskusjon og interesse knyttet til avhandlinger som blir funnet verdig til forsvar for graden ph.d. Arbeidsgruppen skal vurdere om endringer i ordningene for trykking og tilgjengeliggjøring av avhandlingsteksten i forkant av disputas kan gjøre avhandlingen kjent for flere før disputasdagen. Arbeidsgruppen skal også vurdere prosedyrene for forberedelse og gjennomføring av prøveforelesning og disputas som obligatoriske elementene i fullføringen av ph.d.-graden. Arbeidsgruppen kan også vurdere andre elementer i dagens ordning for fullføring av ph.d.-graden.

Arbeidsgruppen bes om å redegjøre for alternative ordninger for tilgjengeliggjøring av avhandling og gjennomføring av prøveforelesning og disputas som blir benyttet ved læresteder i Norge. Arbeidsgruppen bes også om å belyse ulike ordninger utenfor Norge som det kan være relevant å hente inspirasjon fra.

Forslagene skal ikke kreve endring av UiB sin phd.-forskrift (FOR-2022-11-24-2593). Oppdraget er avgrenset til ph.d., og arbeidsgruppen skal ikke se på dr. philos., som er regulert i egen forskrift (FOR-2022-11-24-2594).»

I mandatet ble arbeidsgruppen bedt om å levere en rapport med forslag til endringer innen 15. februar 2025, men har fått fristforlengelse.

1.2 Arbeidsgruppen

Forskningsutvalget oppnevnte i samme møte en arbeidsgruppe med følgende sammensetning

- Prodekan for forskning Ragna Aarli (leder)
- Ph.d.-programleder Jørn Jacobsen
- Stipendiat Tollef Otterdal Heggen
- Postdoktor Linda Midtun
- Ph.d.-programkoordinator Karoline Aksnes (sekretær)

Sekretariatet for arbeidsgruppen ble senere styrket med forskningsrådgiver Ingrid Birce Müftüoglu og Maja Nilsen trådte inn som ph.d.-programkoordinator i stedet for Karoline Aksnes i perioden 1. februar til 30. april.

1.3 Møter

Arbeidsgruppen har hatt 4 møter. Et utkast til rapport ble lagt frem til diskusjon i Forskningsutvalgets møte 6. mai og har vært diskutert i møte for medlemmer i ansattgruppe B den 15. mai. Referat fra møte i gruppe B er vedlagt rapporten (Vedlegg 2). Arbeidsgruppen står samlet om forslagene i rapporten.

Sekretariatet har hatt møter med Det psykologiske fakultet (PSYKFAK), Det humanistiske fakultet (HUMFAK), Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV-FAK), Fakultet for naturvitenskap og teknologi (NT-FAK) og Det medisinske fakultet (MEDFAK) om rutiner og retningslinjer ved disse enhetene. Sekretariatet har også vært i kontakt med de juridiske fakultetene ved UiO og UiT.

2. Utgangspunkter

2.1 Bakgrunn

Arbeidsgruppens oppdrag må ses i lys av at det de senere årene sjelden er andre enn kandidat og bedømmelseskomité som har sett den endelige avhandlingen før disputasdagen og at det har blitt vanskeligere å samle fagfellesskapet om prøveforelesninger og disputaser. Tilgjengeligheten til avhandlinger og oppmøte på disputaser er av betydning for hvor godt kjent fagfellesskapet blir med de avhandlinger som blir forsvart. De praktiske rammene for gjennomføring av prøveforelesning og disputaser er av betydning for mulighetene disse arrangementene har til å bli samlingssteder for faglig diskusjon og utvikling. De mer detaljerte retningslinjene for gjennomføring av prøveforelesning og disputas (tidspunkt, varighet og rollefordeling mellom ulike opponenter) er i stor grad selvålagte og bygger på tradisjoner som ikke lenger har like sterkt fotfeste ved andre læresteder i Norge eller Norden. Vår tradisjon med prøveforelesning dagen før disputas og med at førsteopponenten gir et sammendrag av avhandlingen er eksempler på dette.

Oppdraget må også ses i lys av koronaepidemien 2020-2022 som førte til at alle læresteder ble tvunget til å finne alternative løsninger for praktisk gjennomføring av disputaser. Erfaringer fra denne tiden var at digital tilrettelegging gjorde det mulig å ha opponenter som deltok fra sitt hjemmekontor og publikum som ikke var til stede i Bergen. Det var tidvis større oppmøte til prøveforelesninger og disputaser under epidemien enn før og etter. I kjølvannet av epidemien har flere institusjoner videreført digitale løsninger, dels av klimahensyn for å begrense reisevirksomhet og dels av hensyn til å nå ut til et bredere publikum. De juridiske fakultetene i Oslo og Tromsø strømmet eksempelvis rutinemessig sine disputaser. Ved vårt fakultet er det ikke etablert noen rutine for strømming av disputaser, men flere kandidater har etterspurt dette. Det er heller ingen rutine for digital tilgjengeliggjøring og deling av avhandlingseksemplarer i god tid før disputas selv om forholdene ligger til rette for dette.

2.2 Rammer i lov og forskrift

Phd.-forskriften § 15-1. Prøveforelesning og disputas

Ph.d-utdanningen avsluttes med

1. godkjent prøveforelesning over oppgitt emne
2. disputas.

Universitets- og høyskoleloven § 13-1 fjerde ledd gir universiteter og høyskoler kompetanse til å gi forskrift om doktorgradsutdanninger. Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen 24. november 2022 nr. 2593 ([FOR-2022-11-24-2593](#)) regulerer doktorgradsutdanningen hos oss. Forskriften gir det rettslige utgangspunktet for denne rapporten. Doktorgradsutdanningen består av flere elementer som samlet sett skal «kvalifisere kandidater for forskning av internasjonal standard og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt og analytisk tenkning, i samsvar med god vitenskapelig skikk og forskningsetiske

standarder», jf. forskriften § 2-1. Den viktigste dokumentasjonen på dette er at kandidaten leverer «en vitenskapelig avhandling av internasjonal standard på høyt nivå» jf. forskriften § 2-2. Når kandidaten har levert inn avhandlingen for bedømmelse, gjenstår det som omtales som «doktorgradsprøve» i forskriftens § 15. Prøven består av to selvstendige elementer: En prøveforelesning over et oppgitt emne og en disputas.

Det er fastsatt i forskrift at kandidaten skal gjennomføre prøveforelesning over et oppgitt emne før disputas og at kandidaten skal gi et offentlig forsvar av det vitenskapelige arbeidet i sin avhandling i form av en disputas. Forskriften fastsetter at både prøveforelesning «som hovedregel holdes ved Universitetet i Bergen» og at fakultetet avgjør hvilket språk som kan benyttes. Fakultetet har ellers frihet til å gi rammer for hvilke emner som kan oppgis som prøveforelesningstema, og finne praktiske løsninger for gjennomføring av så vel prøveforelesning som disputas. Dette gir fakultetene anledning til å fastsette prosedyrer som er tilpasset fagfeltet og tradisjoner i fagfellesskapet.

2.3 Fakultetets ordning

Dagens ordning for forberedelse og gjennomføring av disputaser er beskrevet i et samledokument med tittelen «Om avslutning og disputas ved Det juridiske fakultetet, Universitetet i Bergen» (Vedlegg 1). Dokumentet samler tre ulike tekster med veiledning til henholdsvis kandidater, medlemmer av bedømmelseskomiteer og disputasledere.

Den første teksten i samledokumentet («Veiledning i forbindelse med bedømmelse og forsvar av ph.d.- avhandling ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen») er særlig myntet på veiledning av kandidater. I punkt 6 gis det forholdsvis detaljerte beskrivelser av forberedelse og gjennomføring som blant annet oppgir hvilke ukedager en disputas «vanligvis» avholdes på, klokkeslett og varighet for disputas. I punkt 8 gis det en tidsplan for avslutning av forskerutdanningen, fra innlevering av avhandling til doktorpromosjon.

Den andre teksten i samledokumentet gir veiledning til bedømmelseskomiteen og har tittelen «Orientering om doktordisputaser ved Det juridiske fakultet.» Teksten gir forholdsvis utførlige anvisninger på hva som er «vanlig» format og innhold på bidragene fra de to opponentene under

disputasen. Her er det blant annet påpekt at det er vanlig at førsteopponenten gir et sammendrag av avhandlingens innhold.

Den tredje teksten i samledokumentet er en kjøreplan som først og fremst er myntet på disputasleder. Den inneholder manuskript for innledning, introduksjoner, overganger og avslutning av en disputas.

Samledokumentet ble sist oppdatert i desember 2019. Den siste oppdateringen implementerte endringer som fulgte av at UiB endret sin ph.d.-forskrift i 2018 og vedtok ny programbeskrivelse for ph.d.-utdanning i 2019. I 2022 foretok UiB en helhetlig revisjon av de tre ulike doktorgrads-forskriftene. Endringene tok sikte på å fjerne mindre feil og oppdatere regelverket for en ph.d.-utdanning som er i konstant endring. I den någjeldende forskriften for philosophia doctor (ph.d.) er kompetansen til å utstede vitnemål overført til fakultetene. Det er ikke foretatt substansielle endringer av betydning for hvordan selve disputasen skal forberedes og gjennomføres eller for tilgjengeliggjøring av avhandlinger. Fakultetene har i den nye forskriften fått en ny generell hjemmel i § 3 tredje ledd til å vedta utfyllende regler som ikke er i strid med forskriften.

2.4 Rapportens innhold

Rapporten drøfter rutiner for å styrke tilgjengelighet, kunnskap, diskusjon og interesse om tre ulike elementer: avhandlingen (kapittel 3), prøveforelesningen (kapittel 4) og disputasen (kapittel 5). Den nærmere forskriftsreguleringen av disse tre elementene omtales nedenfor, fulgt av redegjørelse for praksis ved fakultetet, andre læresteder og arbeidsgruppens vurdering av behov for endringer i dagens rutiner. Det gis en samlet oversikt over arbeidsgruppens anbefalinger i kapittel 6.

3. Tilgjengeliggjøring av avhandlingen

Phd.-forskriften § 14-1.

Avhandlingens format

Når avhandlingen er funnet verdig til å forsvares, skal kandidaten levere avhandlingen til fakultetet i standardisert format og i henhold til fakultetets bestemmelser

3.1 Regelverk og praksis

Avhandlingen skal gjøres offentlig tilgjengelig før disputasen og for publikum som deltar på disputasen. UiB har et standardisert format for avhandlingene, men fakultetene rår selv over hvilke andre krav som evt. skal stilles til innlevering og format, for eksempel når det gjelder trykking og antall eksemplarer.

Kandidaten skal levere avhandlingen elektronisk til fakultetet i godkjent UiB-mal som en samlet pdf-fil. Nasjonalbiblioteket får tilsendt digital utgave direkte fra Avhandlingsportalen. Bedømmelseskomiteen vil få tilsendt den digitale pdf-versjonen av avhandlingen så snart komiteen er oppnevnt og avhandlingen levert. Komiteen får beskjed om at trykket kopi av bedømmelsesutgaven kan etterspørres og et flertall av bedømmere ønsker å ha et fysisk eksemplar for hånden på disputasdagen. Komiteutgave (A4) blir bestilt så snart avhandlingen er levert, uavhengig av om komiteen er klar før innlevering.

Når avhandlingen er godkjent, bestilles det i dag rutinemessig 70 trykte eksemplarer. Av disse eksemplarene distribuerer fakultetet ett eksemplar til Høyesterett, ett til Justis- og beredskapsdepartementet, fire til Universitetsbiblioteket og to til fakultetets eget arkiv. Det holdes også av et eksemplar til disputasleder, og to eksemplarer til opponentene. Øvrige eksemplarer er til doktorandens disposisjon.

Ph.d.-forskriften krever at avhandlingen skal offentliggjøres senest to (2) uker før dato for disputas, jf. forskriften § 14-3. Avhandlingen skal gjøres tilgjengelig slik den ble innlevert til bedømmelse, eventuelt med rettinger av formelle feil, jf. forskriften § 14-2.

Kandidaten kan selv velge å gjøre tilgjengelig en digital utgave i Universitetets åpne forskningsarkiv [Bergen Open Research Archive](#) (BORA). Kandidater med prosjektstipend fra NFR vil normalt være pålagt krav om «open access»-publisering og kan velge BORA-løsningen for å tilfredsstille dette. Det er truffet dekanvedtak om at stipendiater som er finansiert over fakultetets grunnbevilgning har plikt til å tilgjengeliggjøre avhandlingen i BORA med mindre det innen 2 år etter innlevering er inngått avtale med et anerkjent forlag om at avhandlingen vil bli offentliggjort.

3.2 Bestilling i avhandlingsportalen

Etter positiv bedømmelse er det kandidaten selv som bestiller avhandlingen via avhandlingsportalen. Det tar minst 2, men ofte 3-4 uker fra bestillingstidspunkt til de trykte versjonene befinner seg på fakultetet.

I dagens infopakke til stipendiat og komite ber fakultetet komiteen om at innstilling foreligger senest 6 uker før berammete datoer for prøveforelesning og disputas for å ha tilstrekkelig tid til saksbehandling og trykking av disputaseksemplar av avhandlingen. Det er også uttalt at disputaseksemplarer «så vidt mulig skal mangfoldiggjøres senest en måned før disputasdato».

Om innstillingen ikke foreligger før 4 uker før disputas, som ofte er tilfelle, kan det være vanskelig å få de trykte avhandlingene i tide.

Kandidaten kan om ønskelig selv utvide bestillingen med private eksemplarer utover det antall som dekkes av fakultetet.

3.3 Andre fakultet og læresteder

Ved Det psykologiske fakultet (PSYKFAK), Fakultet for naturvitenskap og teknologi (NT-FAK), Det humanistiske fakultet (HUMFAK), Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV-FAK) og Det medisinske fakultet (MEDFAK) trykkes det ikke mer enn 25-30 eksemplar av avhandlingen til distribusjon, inkludert de pliktmessige eksemplarene som skal oversendes til bibliotek.

Flere av fakultetene vurderer å gå over til å benytte digital avhandling både for bedømming og distribusjon, men grunnet problemstillinger knyttet til rettigheter ift. artikkelbaserte avhandlinger er denne løsningen satt på vent. Digital versjon vurderes særlig med tanke på at det vil være kostnadsbesparende. Ingen av fakultetene benytter per i dag digital versjon for økt tilgjengeliggjøring for fagfeller og andre interessenter før disputas.

Oslo/Tromsø/København: Bedømmelseskomiteen får tilsendt avhandlingen i pdf-format. En trykt versjon er tilgjengelig på disputasdagen. Praksis for å tilgjengeliggjøre en trykt versjon av avhandlingen på et tidligere tidspunkt for komiteen varierer.

Stockholm/Uppsala: Opponenten og «Betygskomiteen» får gjerne tilsendt avhandlingen i pdf-format, men doktoranden disputerer på en «endelig» bokversjon som utgis i skriftserie.

3.4 Arbeidsgruppens vurderinger

Ved Det juridiske fakultet har det i hovedsak vært innlevert monografier til bedømmelse for graden ph.d. I 2025 er det flere artikkelbaserte avhandlinger under arbeid, men det har kun vært disputert over én artikkelbasert avhandling. Vurderinger av hva som er hensiktsmessige former for tilgjengeliggjøring av avhandlingen må ta høyde for at monografien står særlig sterkt i vårt fagmiljø, men også at denne ikke lenger er enerådende.

Det er særegent for monografien at det er aktuelt å omarbeide disputasversjonen av avhandlingen til en ny versjon som kan trykkes på et anerkjent nasjonalt eller internasjonalt forlag. Det betyr at avhandlingen vil kunne foreligge i flere ulike versjoner og formater:

- Pdf-versjonen til bedømmelseskomiteen
- Trykt bedømmelsesversjon
- Trykt disputasversjon med tillatte rettinger av formelle feil
- Digital disputasversjon i BORA (åpen tilgang)
- Trykt/åpen digital bokversjon i mer eller mindre bearbeidet form

Det er ikke lenger noen selvfølge at godkjente monografier blir utgitt på et forlag i en «endelig» trykt bokversjon eller på et forlag som tillater åpen tilgang. Fakultetet har etablert en regel om pliktmessig tilgjengeliggjøring i BORA dersom det innen 2 år etter innlevering ikke er inngått avtale om offentliggjøring på et anerkjent forlag. Bestemmelsen om dette skal være inntatt i arbeidskontrakten til stipendiatene og skal sikre at offentlig finansiert forskning kommer offentligheten til gode.

Det vil trolig i mindre grad være aktuelt å utgi en bokversjon av en artikkelbasert avhandling. Siden monografien dominerer hos oss, må imidlertid kandidatenes ønsker og forventninger om å få utgitt en «endelig» bokversjon tas i betraktning når det skal vurderes å lage rutine for økt tilgjengeliggjøring av disputasversjonen. Samtidig legger arbeidsgruppen til grunn at flertallet av avhandlinger som blir publisert på et forlag etter disputasen blir bearbeidet i en slik grad at distribusjon av en digital disputasversjon til et faglig nettverk ikke vil vanskeliggjøre slik publisering, men tvert imot vil kunne bidra til å kvalitetsforbedre det endelige produktet.

Doktoravhandlinger i rettsvitenskap har tradisjonelt sett vært viktige bidrag til fagets litteratur og arbeidsgruppen mener denne posisjonen ville blitt styrket for fremtiden dersom det f.eks i samarbeid med et forlag lot seg gjøre å etablere en skriftserie for utgivelse av avhandlinger, eventuelt med en «print on demand»-løsning som vil være mer risikofri for forlagene enn et trykt opplag. Det anbefales at dette utredes nærmere.

Med dagens rammebetingelser vil arbeidsgruppen anbefale at det etableres en rutine der tallet på trykte disputasversjoner av avhandlingen som bekostes av fakultetet tas ned fra 70 til maksimalt 45 eksemplarer og at kandidaten som hovedregel selv distribuerer den digitale pdf-versjonen til

fagmiljøet 14 dager før disputasversjon i den utstrekning kandidaten selv ønsker. Å trykke 70 eksemplarer av en avhandling på ca. 450 sider i dag ligger på ca kr 14 000. Å trykke samme avhandling i 45 eksemplarer vil koste ca kr 9 000. Dette inkluderer frakt til UiB internpost. Dersom kandidaten ønsker et større antall trykte eksemplarer, kan dette bestilles og bekostes av kandidatens annuum for stipendiatperioden.

Faglig diskusjon om ph.d.-avhandlinger er i allmennhetens interesse og slik sett ikke et spørsmål kandidaten selv kan ha eksklusiv rådighet over. Dersom tallet på tilgjengelige fysiske eksemplarer av handlingen tas ned i antall som foreslått, vil arbeidsgruppen anbefale at ikke bare kandidaten, men også fakultetet ved ph.d.-koordinator, kan gi tilgang til en «read only»-versjon av den digitale versjonen av avhandling til dem som etterspør dette.

Gruppe B har i møte 15. mai gitt uttrykk for at kandidaten bør kunne få anledning til å reservere seg mot at fakultetet ved ph.d.-koordinator kan gi tilgang til en «read only»-versjon.

Det anbefales at muligheten til å få tilsendt digital versjon blir annonsert sammen med informasjon om tid og sted for disputas. Det kan vurderes å gjøre den digitale versjonen tilgjengelig for selvbetjent nedlastning på disputasdagen. Det må i så fall tas kontakt med IT-avdelingen for å få etablert en løsning for dette.

4. Prøveforelesningen

4.1 Ph.d.-forskriften

I forskriften er det gitt nærmere regler for gjennomføring av prøveforelesningen som gir fakultetet forholdsvis vide rammer til å bestemme tidspunktet for prøveforelesningen og hvem som skal fastsette temaet for denne:

§ 15-2. Prøveforelesning

Kandidaten må gjennomføre prøveforelesning etter at avhandlingen er levert inn, men før disputas holdes. Prøveforelesningen er en selvstendig del av ph.d.-prøvene. Formålet med prøveforelesningen er å prøve kandidatens evne til å tilegne seg kunnskaper utover avhandlingens tema og evnen til å formidle disse i en forelesningssituasjon. Prøveforelesningen skal være over oppgitt emne og bør ha en varighet på 45 minutter. Emne for prøveforelesningen bestemmes av fakultetet og kunngjøres for doktoranden ti (10) virkedager før forelesningen.

Prøveforelesningen avholdes som hovedregel ved Universitetet i Bergen og fakultetet selv avgjør hvilket språk som kan benyttes.

Prøveforelesningen ledes av dekanen eller den denne bemyndiger.

Prøveforelesningen skal vurderes av en bedømmelseskomité på minst tre (3) medlemmer. Bedømmelseskomiteen skal normalt settes sammen slik at

- a. begge kjønn er representert
- b. alle medlemmene har doktorgrad eller tilsvarende kompetanse.

Komiteen avgir innstilling til fakultetet om prøveforelesningen bør godkjennes. Innstillingen skal begrunnes dersom prøveforelesningen anbefales ikke godkjent. Fakultetet selv fatter vedtak om godkjenning av prøveforelesning på grunnlag av bedømmelseskomiteens innstilling.

Dersom fakultetet ikke godkjenner prøveforelesningen, må det avholdes ny prøveforelesning. Ny prøveforelesning må holdes over nytt emne og ikke senere enn tre (3) måneder etter fakultetets vedtak. Ny prøveforelesning kan bare holdes én (1) gang. Forelesningen bedømmes så vidt mulig av den samme komiteen som den opprinnelige, med mindre fakultetet har bestemt noe annet. Prøveforelesningen skal være bestått før disputas kan avholdes

Bestemmelsen åpner for at prøveforelesningen kan holdes på et hvilket som helst tidspunkt mellom innlevering av avhandling og disputas. Prøveforelesningen skal vurderes av en bedømmelseskomiteé på minst tre medlemmer, men det stilles ikke krav om at komiteén er den samme som vurderer avhandlingen. I motsetning til det som gjelder for komiteen som skal vurdere avhandlingen er det heller ikke noe krav om at flertallet i komiteén er uten tilknytning til Universitetet i Bergen eller at «ett av medlemmene, om mulig, er fra en utenlandsk institusjon» (sml. § 11-2 fjerde ledd bokstav b og c).

4.2 Fakultetets ordning

I veiledningen til kandidater og bedømmelseskomiteer omtales ordningen for prøveforelesningen og tidsmessig sammenheng med disputasen slik:

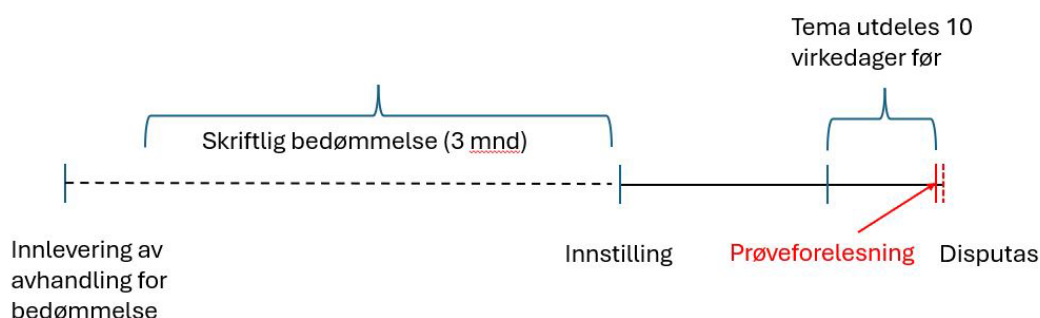
Før forsvaret skal komiteen oppgi emne for prøveforelesning. Prøveforelesningen avholdes vanligvis torsdag ettermiddag kl 15.15 og skal vare i 45 minutter. Disputasen starter normalt kl 10.15 påfølgende dag, med en varighet på rundt 4 timer, inkludert lunsjpause på 45 minutter. Førsteopponent disponerer vanligvis tiden frem til lunsj, mens eventuelle opponenter ex auditorio og annenopponent starter etter lunsj.

Under nåværende dekan har tidspunktet for prøveforelesningen vært satt til kl. 14.15. Dette forutsetter imidlertid at medlemmene i bedømmelseskomiteen kan være til stede på fakultetet i to påfølgende dager. Dette er ikke alltid tilfelle. Av hensyn til komiteen blir prøveforelesningen derfor i en del tilfeller lagt i forkant av disputasen slik at det ikke er nødvendig for medlemmene å avsette mer enn én dag.

Det er begrenset oppmøte fra kolleger og andre til prøveforelesninger og sjelden studenter til stede. Kandidatens familie og eventuelle faglige kontaktnett kommer ofte ikke før til selve disputasen. I og med at prøveforelesningen er tidsmessig forbundet med disputas, er det også vanskelig å få til et tematisk sammenfall mellom prøveforelesning og aktuelle undervisningsemner på studiet. Det er dermed svært få studenter som finner veien til en prøveforelesning.

Det er en viss tradisjon for at bedømmelseskomiteén for avhandlingen legger seg relativt tett opp til avhandlingens tema i valg av tema for prøveforelesningen. Dette innebærer at «kandidatens evne til å tilegne seg kunnskaper utover avhandlingens tema» ofte i begrenset grad blir prøvd.

En tidslinje for dagens ordning kan skjematisk fremstilles slik:

4.3 Andre fakultet og læresteder

Alle fakultetene utenom NT-fakultetet har prøveforelesning dagen før eller samme dagen som disputasen. Det benyttes samme komité til å vurdere prøveforelesningen og avhandlingen med intern leder og ellers eksterne medlemmer. NT-fakultetet holder prøveforelesning i forkant av disputasen, gjerne rett etter innlevering og senest tre uker før disputas. Ansvar for prøveforelesning og disputas ligger til instituttene og det er noe variasjon i rutinene.

Her gir vi eksempel på rutinen for prøveforelesning ved Institutt for biovitenskap som har 300 ansatte, 140 ph.d.-kandidater og omtrent 25 disputaser i året.

- Leder for bedømmelseskomiteen for avhandlingen har ansvar for å foreslå medlemmer til bedømmelseskomite for prøveforelesningen i samråd med leder for instituttets forskningsutvalg.
- I tillegg til leder i bedømmelseskomiteen skal det helst være to fast ansatte fra instituttet i komiteen. II-stillinger regnes som fast ansatte. Komiteleder er også leder av bedømmelseskomiteen for avhandlingen. Begge kjønn skal være representert.
- Komiteen foreslår tema for prøveforelesning som godkjennes av forskningsutvalget.
- Tema for prøveforelesning sendes til kandidaten 10 virkedager før forelesningen. Ph.d.-koordinator bestiller rom, annonserer prøveforelesningen og følger opp og saksbehandler uttalelse fra komiteen.
- Ved ikke godkjent prøveforelesning underrettes instituttet og FU-leder.
- Ved godkjent prøveforelesning, men ikke godkjent avhandling, trenger ikke kandidaten å gjøre prøveforelesning på nytt ved evt. ny vurdering av revidert avhandling.

Et innspill vi har mottatt angående en evt. ordning med tidsmessig separasjon av prøveforelesning og disputas handler om hva som er formålet med prøveforelesningen. Ved SV-fakultetet oppleves det at det er ulik forståelse av prøveforelesningens funksjon og målgruppe. Enkelte ønsker at prøveforelesningen skal være koblet opp mot undervisning og masterstudentene, mens andre er av den vurderingen at prøveforelesningen skal gi kandidaten mulighet til å vise kunnskap om felt som avhandlingen ikke går i dybden på. Om formålet er det sist nevnte, vil det være en fordel at også komiteen for prøveforelesningen har lest avhandlingen.

Oslo: Ved UiO er prøveforelesning og disputas på samme dag. Både prøveforelesning og disputas blir strømmet, men det tas ikke opptak. Normalt er det førsteopponenten som presenterer avhandlingen såfremt ikke kandidaten ønsker å gjøre det selv.

Ved Universitetet i **Tromsø** finner både prøveforelesning og disputas sted på samme dag. Dette er begrunnet i at UiT ønsker å samle hele komiteen fysisk, og finner det da mest hensiktsmessig å ha alt på en dag. Både prøveforelesning og disputasen blir streamet, og opptakene er tilgjengelige i 3 måneder etter disputasen. Doktoranden presenterer selv sin avhandling i begynnelsen av disputasen, noe som normalt varer i 15-20 minutter.

København: Her er det ingen prøveforelesning, men kandidaten presenterer selv avhandlingsarbeidet ved innledningen til disputasen (15-20 min).

4.4 Arbeidsgruppens vurderinger

Det forskriftsfestede formålet med prøveforelesningen er å prøve kandidatens evne til å tilegne seg kunnskaper utover avhandlingens tema og evnen til å formidle disse i en forelesningssituasjon. Arbeidsgruppen mener dagens ordning der prøveforelesningen blir arrangert i sammenheng med disputas har flere svakheter i lys av dette formålet. Når evnen til å tilegne seg kunnskaper ut over avhandlingens tema skal testes gjennom prøveforelesningen, får kandidaten liten tid til å forberede seg til disputas. Arbeidsbelastningen på kandidaten blir lite hensiktsmessig, særlig når prøveforelesning og disputas stadig oftere må legges på samme dag.

Mangel på relevant publikum i dagens ordning fører dessuten til at kandidatene sjelden har en sal «å spille på» i forelesningen. Dette kan gjøre det mer krevende for kandidaten å få vist frem evne til å formidle i en forelesningssituasjon.

Arbeidsgruppen vil anbefale å endre ordningen for prøveforelesning etter modellen som er utprøvd ved NT-fakultetet der prøveforelesning og disputas blir behandlet som to selvstendige prøvingselementer og behandles av to forskjellige bedømmelseskomiteer, men med samme interne komitéleder. Ved bruk av samme interne komitéleder får fakultetet samlet kunnskap om kvalifikasjoner hos én person. Arbeidsgruppen vil anbefale at bedømmelseskomiteen for prøveforelesningen settes sammen av personer med roller som dekker fagfelt, spesifikk kandidatkunnskap og fakultetets undervisning:

- Komitéleder for bedømmelse av ph.d.-avhandlingen (leder)
- Personalansvarlig for kandidaten
- Visedekan for undervisning

Bedømmelseskomiteen bør konsultere veileder. Komiteen skal konsultere emneansvarlig dersom det er aktuelt å legge prøveforelesningen til et emne i masterstudiet.

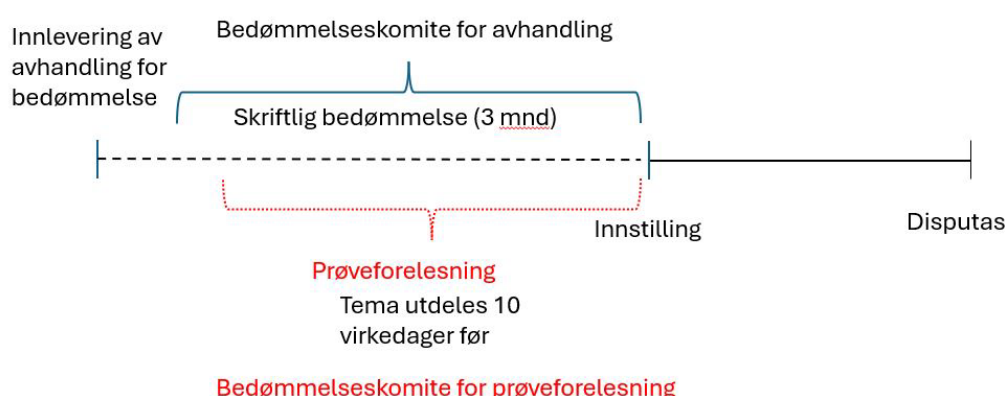
Det foreslås at lederen for prøveforelesningskomiteen pålegges å kalle inn komiteen til møte innen 1 måned etter at avhandlingen er innlevert. Bedømmelseskomiteen for prøveforelesningen fastsetter emnet for forelesningen med utgangspunkt i avhandlingen. Gruppe B har uttrykt ønske om at det bør fremgå eksplisitt av rutinebeskrivelsen for en eventuell ny disputasordning med en egen prøveforelesningskomite at lederen for prøveforelesningskomiteen "skal" ha lest avhandlingen før beslutningen om valg av tema for prøveforelesning tas (se vedlegg 2). Samtidig vurderer Gruppe B at

det ikke er hensiktsmessig å legge klare føringer for hvordan komiteen går frem ved valg av tema. Arbeidsgruppen er enig i at det er lite hensiktsmessig å detaljstyre komiteen gjennom rutinebeskrivelser av oppdraget og mener også at det å formulere et krav om at komiteleder skal ha lest avhandlingen før beslutningen om valg av tema for prøveforelesningen tas fremstår som overflødig. En instruks om at tema skal fastsettes med utgangspunkt i avhandlingen anses i denne sammenheng for å være tilstrekkelig for å sikre at temaet for prøveforelesningen blir adekvat og bygger på kjennskap til avhandlingen.

Arbeidsgruppen vil foreslå at komiteen gis fullmakt til å treffe endelig avgjørelse om temaet, slik praksis hos oss er i dag (sml. NT-fakultetets ordning med å kreve godkjenning av temaet fra Forskningsutvalget).

Ved vurderingen av temaet skal komiteen ta utgangspunkt i kandidatens prosjekt og drøfte hvilke målgrupper som kan være aktuelle for en 45 min forelesning fra kandidatens forskningsfelt. Selv om det er ønskelig å nå ut til et større publikum enn det som ofte er tilfelle i dagens ordning, må temaet gi kandidaten anledning til å vise evne til å gå i dybden av en rettslig problemstilling. Temaet bør bidra til å bygge vitenskapelig kompetanse hos kandidaten og bør slik sett være egnet som ramme for en publisierbar artikkel. Bedømmelseskomiteen kan konsultere veileder og eventuelt en emneansvarlig dersom forelesningen skal arrangeres som ledd i forelesningsrekke på masterstudiet. Dersom det er stor avstand mellom kandidatens forskningsfelt og orientering og emner som er aktuelle på studiet i den aktuelle forelesningsperioden, kan for eksempel bibliotekets forelesningsrom som tar inntil 30 personer, være en aktuell arena for forelesningen. Tidspunktet for prøveforelesning må fastsettes i samråd med kandidaten og bør som hovedregel finne sted før innstillingen fra bedømmelseskomiteen for avhandlingen foreligger. Arbeidsgruppen vil foreslå at tidspunktet for prøveforelesningen er tidligst 3 uker etter at avhandlingen er innlevert og senest 3 uker før tentativ disputasdato. Dette gir et handlingsrom for å fastsette dato for ny prøveforelesning dersom prøveforelesningen ikke blir godkjent. Det følger av forskriften at tema for forelesningen skal kunngjøres for doktoranden ti (10) virkedager før forelesningen.

En tidslinje for arbeidsgruppens forslag kan skjematisk fremstilles slik:

Gruppe B har tatt til orde for at den foreslåtte nye ordningen bør være en hovedregel, men at det bør være anledning til å gjøre unntak dersom det foreligger praktiske vanskeligheter som gjør det ønskelig med tidsmessig nærhet mellom prøveforelesning og disputas, og at terskelen for å gjøre unntak fra hovedregelen ikke bør være høy (se Vedlegg 2).

Arbeidsgruppen mener de praktiske forholdene som Gruppe B er bekymret for, vil være håndterbare innenfor den foreslåtte nye ordningen. Både hensynet til å gi ulike kandidater mest mulig like prøvingsforhold og hensynet til effektiv administrasjon av arbeidet rundt doktordisputaser ved fakultetet taler etter arbeidsgruppens syn mot løsningen Gruppe B foreslår. Arbeidsgruppen vil heller foreslå at fakultetet kan åpne for større tidsmessig nærhet mellom prøveforelesning og disputas, eller at det eventuelt åpnes for at prøveforelesning holdes digitalt, dersom det foreligger særlige grunner. Av administrative hensyn må det i så fall søkes om unntak fra hovedregelen før innlevering av avhandlingen. Bedømmelseskomiteen for prøveforelesningen skal gi skriftlig innstilling til fakultetet om prøveforelesningen er bestått.

Prøveforelesninger bør som hovedregel streames. Den kan med fordel også tas opp for evt. publisering på nett eller for gjenbruk i undervisning dersom kandidaten samtykker til dette.

5. Disputas

5.1 Ph.d.-forskriften

Forskriften inneholder følgende bestemmelse om disputasen:

§ 15-3.Disputas

Ph.d.-kandidaten skal gi et offentlig forsvar av det vitenskapelige arbeidet i sin avhandling i form av en disputas. Disputasen skal være en faglig diskusjon mellom opponenter og ph.d.-kandidat vedrørende problemformuleringer, metodisk og teoretisk grunnlag, dokumentasjon og fremstillingsform. Disputasen skal normalt finne sted innen to (2) måneder etter at fakultetet har funnet avhandlingen verdig til å forsvares.

Tid og sted for disputas skal kunngjøres minst ti (10) virkedager før den avholdes.

Disputas skal normalt avholdes ved Universitetet i Bergen.

Fakultetet bestemmer hvilke språk som kan benyttes under disputas.

Det skal normalt være to (2) opponenter. Begge kjønn skal normalt være representert blant opponentene. De to opponentene skal være medlemmer av bedømmelseskomiteen og oppnevnes av fakultetet selv. I særlige tilfeller kan det oppnevnes opponenter som ikke har vært medlemmer av komiteen.

Disputasen ledes av dekanen eller den denne bemyndiger. Kandidaten skal gis anledning til å forsvare avhandlingen. Øvrige tilstedeværende skal gis anledning til å kommentere ex auditorio.

Bedømmelseskomiteen avgir innstilling til fakultetet om disputasen bør godkjennes.

Innstillingen skal begrunnes dersom disputasen anbefales ikke godkjent.

Fakultetet selv fatter vedtak om godkjenning av disputas på grunnlag av bedømmelseskomiteens innstilling.

Dersom disputas ikke godkjennes, skal ny disputas avholdes. Ny disputas kan avholdes én (1) gang. Ny disputas skal avholdes ikke senere enn tre (3) måneder etter fakultetets vedtak. Ny disputas skal så vidt mulig bedømmes av den samme komité som den opprinnelige.

Disputasen skal være godkjent før vitnemål kan tildeles.

Forskriften fastsetter et normaltall på to opponenter og stiller visse krav til disse, men gir ikke detaljerte rammer om formatet når det gjelder tidspunkter og varighet for den faglige diskusjonen som skal føres med doktoranden.

5.2 Fakultetets ordning

Tidspunktet for prøveforelesning og disputas blir annonsert i Fakultetsnytt og på alle.jur. i forkant. Veiledningen til kandidat og bedømmelseskomite gir ellers en nokså detaljert kjøreplan for disputaser ved Det juridiske fakultet, med tidsmessige angivelser, slik:

«Disputasen starter normalt kl 10.15 påfølgende dag [etter prøveforelesningen], med en varighet på rundt 4 timer, inkludert lunsjpause på 45 minutter. Førsteopponent disponerer vanligvis tiden frem til lunsj, mens eventuelle opponenter ex auditorio og annenopponent starter etter lunsj.

Disputasen avvikles som følger:

1. Innledning ved ordstyrer (dekan eller den dekanen bemyndiger) med presentasjon av doktorand og komiteens medlemmer. Ordstyrer er disputasleder.
2. Førsteopponenten får deretter ordet, og eksaminerer doktoranden, vanligvis frem til lunsj (ca kl 1130/1200).
3. Etter lunsj gis ordet til eventuelle opponenter ex auditorio, eller direkte til annenopponent, som eksaminerer doktoranden i ca en time.
4. Ordstyrer avslutter forsvaret.»

Infopakken til kandidat og bedømmelseskomite inneholder også teksten «Orientering om doktordisputaser ved Det juridiske fakultet» som gir følgende mer detaljerte beskrivelse:

«Etter reglementet skal det være to ordinære opponenter. Hvis det melder seg opponenter ex auditorio, skal disse gis ordet før annen ordinære opponent slipper til. Annen ordinære opponent er altså alltid siste opponent.

Språket på disputasen er vanligvis det samme som avhandlingen er skrevet på.

Disputasen begynner som regel kl. 10.15. Det er ingen formelle regler om hvor lenge den kan eller skal foregå. Det er imidlertid vanlig at første opponent holder på ca. 1 ½ time, og helst ikke mer enn 1 ¾ time. Videre er det vanlig at annen opponent holder på ca. 1 time. Etter første opponent er det vanligvis en pause på ca. 30 minutter. Eventuelle opponenter ex auditorio gis ordet umiddelbart etter pause.

Disputasen skal være en faglig diskusjon mellom opponenter og doktorand vedrørende problemformuleringer, metodisk, empirisk og teoretisk grunnlag, dokumentasjon og fremstillingsform. Det bør legges spesiell vekt på å få etterprøvet holdbarheten av viktige konklusjoner som doktoranden har trukket i sitt arbeid. De problemstillinger som opponentene velger å forfølge, behøver ikke være begrenset til de som er omtalt i komitéinnstillingen. Opponentene bør bestrebe seg på – så langt det er mulig – å gi

diskusjonen en form som gjør at også de som ikke har lest avhandlingen eller kjenner fagfeltet inngående, kan følge diskusjonen.

Det er vanlig at første opponent begynner med å gi et kort sammendrag av avhandlingens innhold, generelle funn osv. Denne gjennomgåelsen har først og fremst til formål å gjøre det mulig for publikum å følge med i den etterfølgende diskusjon. Den bør gjøres rent refererende. Fordi det er diskusjonen mellom opponent og doktorand som er hovedsaken, bør denne introduksjon gjøres kort, og den skal ikke ta mer enn 15-20 minutter. Det kan være hensiktsmessig å avslutte gjennomgåelsen med å spørre doktoranden om han har noen kommentarer. Dette kan gi doktoranden mulighet til å korrigere evt. misforståelser, rette opp feil som han/hun måtte være blitt klar over, supplere med senere utvikling osv.

Deretter følger opponentens kritiske granskning. Denne bør gjelde såvel avhandlingens opplegg i sin alminnelighet (disposisjon, omfang, innretning, utvalg av stoff) som metodespørsmål og behandlingen av enkeltspørsmål. Det er opponenten som bestemmer hvilke spørsmål som skal tas opp. Granskningen foregår i form av en dialog mellom opponent og doktorand. Av hensyn til både doktorand og publikum er det viktig at det ikke går for lang tid før doktoranden slipper til. Det er vanlig at første opponent avrunder sin opposisjon med en generell karakteristikk av arbeidet, men det forekommer også at opponenten har funnet det naturlig å gjøre dette tidligere.

For annen opponent gjelder det samme som for første opponent, bortsett fra innledningen om avhandlingens innhold. Det er hensiktsmessig at de to opponentene på forhånd avtaler rollefordelingen seg imellom. Det kan for eksempel gjøres slik at de tar for seg forskjellige deler av avhandlingen, at den ene (typisk første opponent) først og fremst konsentrerer seg om generelle spørsmål om opplegg og metode, mens den andre tar for seg mer konkrete spørsmål, eller på andre måter. Tidligere var det vanlig at annen opponent hadde et særlig ansvar for tekniske ting, slikt som språkbruk, notebruk, trykkfeil osv. Noen slik regel gjelder ikke lenger, men det er naturlig at én av opponentene kort berører også slike spørsmål. 11

Det er tradisjon at doktorand og opponent tiltaler hverandre i tredje person ("opponenten", "doktoranden"), men dette gjennomføres ikke alltid fullt ut i praksis.

Etter annenopponent er ferdig erklærer dekanen akten for avsluttet og meddeler at saken vil bli innberettet til Universitetsstyret.»

Ordningen som er beskrevet over gir en hovedregel for hvordan disputaser foregår ved vårt fakultet. Tidsplanen må likevel i mange tilfeller settes opp annerledes, av hensyn til opponentene. Dersom prøveforelesning og disputas avvikles på samme dag, blir lunsjpause gjerne lagt mellom prøveforelesning og disputas.

5.3 Andre fakultet og læresteder

Disputaser anses generelt ved UiB som en grunnsteinene i synliggjøringen av universitetets forskningsaktivitet. Samtlige fakultet har en arbeidsdeling mellom institutt som tar seg av faglig oppfølging og praktisk gjennomføring av prøveforelesning og disputas, og fakultet som tar seg av overordnet saksbehandling etter innlevering og støtte til instituttene. Alle fakultetene har faste ph.d.-koordinatorer møter på tvers av instituttene og fakultet for kvalitetsutvikling og -sikring av tjenesten knyttet til siste fase av ph.d.-løpet.

PSYKFAK vurderer å opprette et disputas-team (på lik linje med BOA-team), som kan bestå av fakultetets ph.d.-koordinator, en eller to bestillere og en eller to som tar seg av det praktiske med gjennomføring av disputasen.

Ved alle fakultet benyttes ofte settedekan som disputasleder. Ved de store fakultetene med mange disputaser er det stort sett instituttleder som fungerer som settedekan. Det er likevel rutiner, mer eller mindre strenge, for at dekan må oppnevne settedekan. Ved samtlige andre fakulteter enn juss benyttes gjerne professorer som er emeritus eller emerita som settedekan dersom det er behov for å delegere rollen som disputasleder videre fra instituttleder.

Annonsering av disputas skjer i flere ledd. Ved PSYKFAK annonseres disputaser på fakultetets nettsider 3 uker før disputas. Videre sendes kunngjøring til alle fakultetets ansatte og studenter 1 uke før. Så legges det ut på sosiale medier 1 dag før. I tillegg annonseres alle disputaser på fakultetets skjermer, og i UiB sin felleskalender med lenke til pressemeldingen som kandidaten selv skriver via avhandlingsportalen.

Praksisen ved strømming og hybriddisputaser ved de andrefakultetene varierer. Det er en hovedregel at disputasene holdes fysisk, med fysisk tilstedeværelse av komité og kandidat, men med mulighet for hybrid løsning ved særlige tilfeller. Ved SV er hybriddisputaser under debatt, da det på den ene siden vil spare kostnader og i tillegg til å være et godt alternativt med tanke på miljøhensyn. På den andre siden vil hybride løsninger tære på de administrative ressursene, samt at det kan påvirke oppmøte på den fysiske disputasen. PSYKFAK er på linje med SV, og foretrekker å anvende heldigitale disputaser i de tilfellene digital tilstedeværelse er nødvendig. Ved NT varierer bruk av hybriddisputas blant instituttene, hvor bla. Institutt for biovitenskap etter pandemien har videreført strømming og hybrid ved behov som hovedregel og opplever at dette er kostnadsnyttig og gir økt fleksibilitet.

De juridiske fakultetene ved UiO og UiT har begge videreført at både prøveforelesning og disputas strømmes som hovedregel etter pandemien. Både UiO og UiT understreker behovet for god IT-assistanse for at strømming skal være en god og effektiv løsning, og ikke være belastende for ph.d. koordinator. Ved utfordringer med strømmingen, vil alltid den fysiske disputasen prioriteres. Unntaket er ved hybriddisputaser om nøkkelpersoner som opponenter eller kandidaten selv deltar digitalt. Også i København er digitale løsninger likestilt med fysiske forsvar, og utenlandske opponenter deltar sjeldnere fysisk enn de gjorde før. Standard informasjon til kandidat og bedømmelseskomite er i København følgende:

Et ph.d.-forsvar på Københavns Universitet kan blive afholdt i tre forskellige formater:

- *Fysisk ph.d.-forsvar, der bliver afholdt på KU, hvor alle parter er fysisk til stede.*
- *Hybridforsvar, hvor en eller to af bedømmelsesudvalgsmedlemmerne er online.*
- *Digitalt ph.d.-forsvar, hvor alle parter deltager online.*

Vær indstillet på at alle typer af forsvar kan vælges og det er vigtig at den valgte type af forsvar passer alle parter.

5.4 Arbeidsgruppens vurderinger

Arbeidsgruppen anbefaler som nevnt ovenfor at prøveforelesning og disputas blir behandlet som selvstendig prøvingselementer som ikke har en så tidsmessig nær sammenheng at det må forventes at kandidaten først og fremst er opptatt av å forberede prøveforelesningen i forkant av disputasen. Dette har betydning for arbeidsgruppens vurdering av prosedyren for disputasen. Videre mener

arbeidsgruppen at dagens tidsramme med 45 min innlagt lunsj for komite og kandidat med nærmeste familie gir en ramme for disputasen som fører til stort frafall av kolleger til siste del av disputasen. Dette taler for å endre dagens kjøreplan. Arbeidsgruppen mener også at rollebeskrivelsen til førsteopponenten, som blir bedt om å gi et kort sammendrag av avhandlingens innhold og generelle funn, gir kandidaten en utgangsposisjon som er prisgitt opponentens gode skjønn om hvordan plattformen for den akademiske samtalen skal bygges. Tidvis fungerer dette svært godt, men det er store variasjoner i hvordan opponentene løser denne delen av oppdraget, og det skaper liten forutberegnelighet for kandidaten. Det er kandidatens avhandling slik den er innlevert til bedømmelse som danner grunnlaget for disputasen og som er gjenstand for diskusjon. Etter arbeidsgruppens syn bør kandidaten selv få presentere avhandlingen og dermed være den som bereder grunnen for den akademiske samtalen. Arbeidsgruppen vurderer en tidsmessig ramme på 15-20 min til å være tilstrekkelig til å gi en innledende oversikt over de overordnede spørsmålene som behandles, metodiske innfallsvinkler og hva som utgjør nyhetsbidraget i forskningen.

Arbeidsgruppen vil etter dette foreslå følgende tentative kjøreplan for disputasen:

Kl 11.30: Lunsj for bedømmelseskomiteen og disputasleder

Kl. 13.00 Oppstart disputas

Kandidaten presenterer avhandlingen (15-20 min)

Kl 13.20 Første opponenten har ordet (ca 60 min)

Kl 14.20 (10 min pause)

Kl 14.30 Andre opponenten har ordet (ca 45 min)

Evt. ex auditorio

Ca kl 16.00 Mottakelse for kandidaten i personalkantinen

Oppsettet tilrettelegger for at opponenter kan reise inn til Bergen samme dag og gir også et visst handlingsrom for å teste ut at de tekniske fasilitetene fungerer slik det skal. Det foreslås at lunsjen for komiteen erstatter dagens ordning med middag kvelden før. Formøte mellom bedømmelseskomite og disputasleder gir disputasleder en naturlig arena for å undersøke om komiteen har avtalt arbeidsfordeling under disputasen. Det er lagt inn nok tid til at det skal være mulig å koordinere opposisjonene dersom dette ikke er tilstrekkelig avklart på forhånd. Det er forskriftsfestet krav om at tilstedeværende skal kunne få ordet ex auditorio, men det foreslås at denne muligheten legges til siste post i programmet. Ved de siste disputasene ved fakultetet har flere kandidater etterspurt strømming til fagmiljø. Det har også vært flere hybride løsninger som ikke har vært planlagt på forhånd, på grunn av forsinkelser og sykdom.

Arbeidsgruppen mener at den klare hovedregelen bør være at disputaser gjennomføres med fysisk tilstedeværelse av kandidat og opponenter og at det legges til rette for strømming av alle disputaser. Dersom reisekostnadene blir for høye/reisevei kan skape usikkerhet om opponenten når frem i tide anbefales det at det tilrettelegges for hybridforsvar .

Arbeidsgruppen mener at en disputas er en akademisk fest som det er grunn til å feire og at fakultetet bør kunne bidra noe til selve festmarkeringen. Det foreslås derfor at fakultetet avslutter sitt ansvar for arrangementet med å invitere til en enkel mottakelse for dem som har vært til stede umiddelbart etter at disputasen er avsluttet, slik det er vanlig i våre naboland. I senere tid har flere kandidater selv bekostet en slik mottakelse, ofte i tillegg til å invitere en mindre gruppe av de tilstedeværende under disputasen til middag om kvelden. Arbeidsgruppen vil peke på at forslaget til

ny ordning uansett vil bli mindre kostnadskrevende for fakultetet enn dagens fordi fakultetets ansvar for å invitere komiteen til middag kvelden før disputas vil bortfalle.

6. Oppsummering av arbeidsgruppens anbefalinger

6.1 Tilgjengeliggjøring av avhandlingen

- **Pdf-versjon av avhandlingen** skal som hovedregel distribueres av kandidaten til fagmiljøet i "read only" versjon 14 dager før disputas.
- **Trykt disputasversjon** av avhandlingen bekostes i 45 eksemplarer av fakultetet. Av disse eksemplarene distribuerer fakultetet ett eksemplar til Høyesterett, ett til Justis- og beredskapsdepartementet, fire til Universitetsbiblioteket og to til fakultetets eget arkiv. Kandidaten rår selv over resterende opplag og kan etter eget ønske øke antall bestillingseksemplarer dersom dette kan finansieres av eget annuum.
- **En serieutgivelse av fakultetets ph.d-avhandlinger**, f.eks. basert på "print on demand"-løsning anbefales nærmere utredet.

6.2 Prøveforelesningen

- **Tidsmessig løsrivelse** av prøveforelesning fra disputas. Det oppnevnes egen bedømmelseskomite for prøveforelesningen som består av komiteleder for bedømmelse av avhandlingen (leder), personalansvarlig for stipendiaten og visedekan for undervisning. Komiteleder skal sørge for at prøveforelesningskomiteen blir innkalt til møte innen 1 måned etter at avhandlingen er innlevert til fakultetet.
- **Tidspunkt** for prøveforelesningen fastsettes av komiteen i samråd med kandidat og skal normalt finne sted før innstillingen fra bedømmelseskomiteen foreligger, men tidligst 3 uker etter innlevering av avhandlingen og senest 3 uker før tentativ disputasdato. Fakultetet kan åpne for større tidsmessig nærhet mellom prøveforelesning og disputas dersom det foreligger særlige grunner.
- **Temaet** for forelesningen avgjøres av prøveforelesningskomiteen. Komiteen bør konsultere veileder om valg av tema. Komiteen skal konsultere den eller de emneansvarlige dersom det er aktuelt å legge forelesningen til et emne i masterstudiet ved fakultetet. Temaet skal utformes slik at det skal kunne gi et selvstendig meritterende bidrag til kandidatens forskningskompetanse, fortrinnsvis i form av en etterfølgende publikasjon.
- **Strømming og opptak:** Prøveforelesningen bør strømmes og tas opptak av for evt. publisering på nett eller gjenbruk i undervisning. Det kreves samtykke fra kandidaten for å gjøre opptak for publisering på nett eller gjenbruk i undervisning.

6.3 Disputas

- **Formøte med lunsj** for komite og disputasleder kl 11.30-13.00. Disputasleder avklarer med opponentene at det lagt opp til en tematisk rollefordeling i opposisjonene.
- **Kjøreplan** for disputas:

Kl 13.00: Kandidaten presenterer avhandlingen (15-20 min)

Kl 13.20: Opposisjon ved førsteopponenten (60 min),

Kl 14.20: Kort pause

Kl 14.30: Opposisjon ved andreopponenten (45 min)

Kl 15.15: Evt. opponenter ex auditorio T

- **Mottakelse** for kandidat og publikum i personalkantinen med helt enkelt servering
- **Strømming/Hybridforsvar:** Alle disputaser strømmes og det tilrettelegges for hybridforsvar der dette er nødvendig, for eksempel for opponenter som har bevegelseshindringer eller lang reisevei

Vedlegg 1 Disputas, info.pakke til stipendiat og komite**Om avslutning og disputas ved Det juridiske fakultet,
Universitetet i Bergen**

Sist oppdatert desember 2019

**Veiledning i forbindelse med bedømmelse og forsvar av ph.d.- avhandling ved Det
juridiske fakultet, Universitetet i Bergen**

Veiledningen bygger på Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen og Nivået for juridiske doktorgrader, samt praksis ved Det juridiske fakultet.

1. Innlevering av ph.d.-avhandlingen

1. Avhandlingen kan skrives på norsk, svensk, dansk eller engelsk, eventuelt på et annet språk som godkjennes av fakultetet i det enkelte tilfellet. Det skal utarbeides et sammendrag av avhandlingen på engelsk (1 - 3 sider), med sikte på å gjøre avhandlingen og dens resultater kjent for forskningsmiljøer i inn- og utland. Sammendraget skal trykkes i disputasutgaven av avhandlingen som følger UiB-malen.
2. Det skal innleveres 3 eksemplarer av avhandlingen. Disse 3 eksemplarer går til bedømmelseskomiteen. Avhandlingen skal kun sendes til bedømmelse dersom den obligatoriske opplæringsdelen (30 sp) er gjennomført og godkjent av prodekanen.
3. Avhandlingen skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid av internasjonal standard og på et høyt faglig nivå når det gjelder problemformuleringer, begrepsmessig presisering, metodisk, forskningsetisk, teoretisk og empirisk grunnlag, dokumentasjon og framstillingsform.
4. Avhandlingen kan ha form av monografi eller baseres på et antall artikler (artikkelbasert avhandling). Flere arbeider kan godkjennes som deler av doktoravhandlingen når de etter sitt innhold utgjør et hele. I tillegg til de enkelte delene skal det da utarbeides et sammendrag som gjør nærmere rede for helheten i avhandlingen. Ved fellesarbeid som inngår i en artikkelbasert avhandling, må ph.d.- kandidatens bidrag representere en selvstendig innsats som kan identifiseres i den utstrekning det er nødvendig for vurderingen.

5. Dersom avhandlingen inneholder arbeider med flere forfattere, skal det følge en underskrevet erklæring som beskriver kandidaten og den enkelte medforfatters innsats i hvert enkeltarbeid.
6. Ph.d.-kandidatens opptaksperiode på doktorgradsprogrammet opphører ved innlevering av avhandlingen.

2. Oppnevning av bedømmelseskomité

Av hensyn til de tidsfrister som følger av Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen, skal ph.d.-kandidaten varsle fakultetsledelsen og ph.d.-koordinator om innleveringen i god tid før forventet innleveringstidspunkt. Det kan dermed legges til rette for at bedømmelseskomiteens medlemmer er forespurt på innleveringstidspunktet.

Medlemmene i bedømmelseskomiteen skal ha doktorgrad eller tilsvarende faglig kompetanse. Vanligvis skal to av komitémedlemmene være uten tilknytning til Universitetet i Bergen, og ett av medlemmene komme fra en utenlandsk institusjon. Begge kjønn bør være representert i komiteen. Oppnevnt veileder kan ikke være medlem av komiteen.

1. Prodekan for forskning anmoder veileder om forslag til medlemmer av bedømmelseskomiteen når innlevering av avhandlingen varsles.
2. Prodekan innstiller tre medlemmer til dekan, som oppnevner bedømmelseskomiteen, Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen §11.2. Fakultetet gjør forslaget kjent for kandidaten, som har en frist på fem dager til å fremme skriftlige merknader.
3. Ph.d.-koordinator underretter kandidaten om komiteens sammensetning så snart oppnevningen foreligger.

3. Komitélederens oppgaver

Fakultetet oppnevner komiteens leder, som vanligvis vil være ansatt ved fakultetet. Vedkommende skal delta i den faglige vurderingen av avhandlingen på lik linje som de andre medlemmene.

Komitéleder har ansvar for å snarest mulig fastsette eventuelle datoer for prøveforelesning og disputas. Dato settes så snart som mulig og i god tid før den skriftlige innstillingen foreligger.

Komitéleder skal også organisere komiteens arbeid, og sørge for at arbeidet kommer raskt i gang og at tidsrammen for komitéarbeidet overholdes. Komitéleder har ansvaret for å skrive utkast til innstilling fra komitéen og sammenfatte komitéens vurdering av avhandlingen. Komitéleder sørger også for avklare arbeidsdelingen mellom komitémedlemmene under disputasen. Komitéleder gir melding til fakultetet i god tid, og senest tre uker, før disputasen om hvem av medlemmene som skal fungere som 1. og 2. opponent. Det opplyses på samme tidspunkt om emnet for prøveforelesningen. Dersom det er tvil om fakultetets tradisjoner for prøveforelesningstema, kan man henvende seg til dekan eller prodekan om dette på forhånd.

4. Bedømmelsskomitéens vurdering av ph.d.-avhandlingen

4.1 Frist

Komiteens innstilling skal normalt foreligge senest 3 måneder etter at avhandlingen ble sendt til komitémedlemmene. Innstillingen underskrives av alle medlemmene i komiteen. Ph.d.- koordinator sender innstillingen til kandidaten så snart som mulig, og opplyser samtidig om merknadsfristen på 10 virkedager.

4.2 Innholdet i komitéens innstilling

4.2.1 Innstillingens omfang

Komiteen leverer en begrunnet innstilling til fakultetet. Dissenser skal også begrunnes. Individuelle uttalelser kan legges ved.

Innstillingen bør normalt være på 5-10 sider, men en mer omfattende vurdering kan noen ganger være nødvendig, for eksempel for å gjøre rede for grunnleggende kritikk av avhandlingens teoribygning og metode.

I de tilfeller hvor komitéen anbefaler underkjennelse av avhandlingen, vil det være naturlig med en noe mer utførlig begrunnelse.

4.2.2 Beskrivelse av avhandlingen

Innstillingen skal inneholde en beskrivelse av avhandlingens format (monografi/artikkelsamling) og størrelse, avhandlingstemaets plassering i samtidig rettsvitenskap, prosjektets faglige innretning og sammensetning og arbeidets forhold til andre anerkjente bidrag i rettsvitenskapen. Innstillingen skal videre inneholde en beskrivelse av avhandlingens hovedproblemstillinger og faglige innretning, metoder, materiale og funn.

4.2.3 Vurdering av avhandlingen

Innstillingen skal inneholde en vurdering av avhandlingens kvaliteter. I bedømmelsen av avhandlingen legges det spesiell vekt på om avhandlingen er et selvstendig og helhetlig vitenskapelig arbeid på høyt faglig nivå når det gjelder problemformuleringer, metodisk, teoretisk, rettskildemessig og eventuelt empirisk grunnlag, samt i behandlingen av litteratur og fremstillingsform. Komitéen skal vurdere om avhandlingens analytiske innretning og teoretiske overbygning forholder seg til eksisterende rettsvitenskapelig teori på det aktuelle fagfeltet på en tilfredsstillende måte. Det bør fremgå av vurderingen om materialet og metodene som er brukt i avhandlingen er tjenlige for de spørsmål som reises, og om argumentene og konklusjonene som fremføres, er holdbare. Avhandlingen skal bidra til ny faglig kunnskap og ligge på et nivå som tilsier at det vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelig litteratur.

Hvis avhandlingen er satt sammen av flere enkeltarbeider, må det dokumenteres og vurderes om de etter sitt innhold utgjør et hele. I slike tilfeller skal doktoranden i en egen del av avhandlingen ikke bare sammenfatte, men også sammenstille, de problemstillinger og konklusjoner som legges frem i delarbeidene i et helhetlig perspektiv og på den måten dokumentere sammenhengen i avhandlingen. Denne delen av avhandlingen er derfor meget viktig både for doktoranden og for komitéen i dens vurdering. Det juridiske fakultet har utarbeidet en egen anbefaling til kandidater som ønsker å skrive artikkelbasert avhandling, og denne er tilgjengelig på fakultets nettsider. ([lenke](#)).

Ved fellesarbeider skal komitéen vurdere om doktorandens innsats i det/de aktuelle arbeidet/arbeider kan identifiseres og om doktoranden står som eneansvarlig for en tilstrekkelig stor del av avhandlingen. Avhandlingens sammenfattende del skal være utformet av doktoranden alene. Dersom doktorandens egen dokumentasjon ikke er tilstrekkelig, kan komitéen innhente ytterligere opplysninger.

Komiteen kan be kandidaten legge fram grunnlagsmateriale og utfyllende eller oppklarende tilleggsinformasjon.

4.2.4 Særlig om graden dr. philos

En norsk doktorgrad er en sertifisering av forskerkompetanse på et bestemt nivå. Dette kompetansenivået forutsettes å være det samme for grad med tidsnormering og organisert forskerutdanning, som for grad uten tidsnormering (dr.philos.-graden). Prinsippet om likeverdighet refererer til faglig nivå og kvalitet, ikke alene til avhandlingens omfang. I den organiserte forskerutdanningen kan kompetanse være dokumentert også gjennom prøver og deltagelse i ulike

typer tiltak knyttet til opplæringsdelen. Fraværet av krav til opplæring ved dr.philos.-graden bør forventes kompensert ved at selve avhandlingsarbeidet er noe mer omfattende enn det en ville kreve for de organiserte forskerutdanningsprogrammene. Uansett grad skal doktoranden tilfredsstille de samme minstekrav til forskerkompetanse – uttrykt gjennom krav til problemformulering, presisjon og logisk stringens, originalitet og analytisk dybde, samt oversikt over, forståelse av og et reflektert forhold til annen forskning på området.

4.2.5 Innstillingens konklusjon

Komiteens innstilling kan ha tre ulike anbefalinger.

A) Positiv innstilling

Blir avhandlingen blir funnet verdig, kan disputas kan finne sted og innstillingen godkjennes av fakultetsstyret, eventuelt av dekanen på fullmakt.

B) Mindre omarbeidinger

Den 11. april 2019 vedtok Universitetsstyret § 11-5 i Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen:

«§ 11-5 Mindre omarbeiding av innlevert avhandling.

Bedømmelseskomiteen kan på grunnlag av innlevert avhandling og eventuelt tilleggsmateriale anbefale at fakultetet selv gir tillatelse til mindre omarbeiding før endelig innstilling foreligger. Komiteen skal skriftlig gi en konkret oversikt over hva kandidaten må omarbeide. Tillater

fakultetet selv en mindre omarbeiding av avhandlingen, skal det gis en frist for slik omarbeiding som ikke skal være lengre enn tre måneder. Det skal også fastsettes en ny frist for oversendelse av komiteens endelige innstilling. Fakultetets vedtak etter denne paragrafen kan ikke påklages av ph.d.-kandidaten. Dersom komiteen finner at dyptgripende endringer er nødvendige for at arbeidet skal kunne anbefales til disputas, skal komiteen underkjenne avhandlingen.»

Bestemmelsen fastsetter at fakultetet kan bestemme at kandidaten får tillatelse til mindre omarbeidinger av avhandlingen innen en frist på inntil 3 måneder. Dette alternativet skal kun anbefales av komiteen der avhandlingen er veldig nær å oppfylle kravene til godkjent avhandling, og der de mangler som anbefales rettet klart kan utbedres innenfor en frist på 3 måneder.

Komiteen skal i sin innstilling/bestilling gi en konkret, skriftlig oversikt over hva kandidaten må omarbeide for at avhandlingen skal kunne bli godkjent.

Bestillingen fra komiteen bør normalt begrense seg til deler av avhandlingsarbeidet. Bestillingen fra komiteen skal begrense seg til de krav til avhandlingsarbeidet som oppfyller nivåbeskrivelsen for juridiske doktoravhandlinger. Omarbeidingen skal kunne gjennomføres innenfor fristen uten at kandidaten skal måtte innta helt nye grunnleggende problemstillinger i prosjektet. Bestillingen må ta hensyn til at prosjektets formål skal kunne gjennomføres, også med de tillegg som etterspørres av komiteen.

Universitet i Oslo og Universitetet i Tromsø har også en ordning med anledning til mindre omarbeidinger av innleverte doktoravhandlinger, henholdsvis 6 måneder og 3 måneder. Når Universitetet i Bergen har valgt en kortere frist enn Universitetet i Oslo er det for å sikre at det generelle kravet til nivået på doktoravhandlinger som godkjennes, ikke senkes. Den kortere

fristen innebærer at den typen feil som skal kunne rettes, ikke kan være omfattende, grunnleggende for og gjennomgripende i avhandlingsarbeidet. De feil som skal kunne rettes, kan altså ikke være bærende for avhandlingsarbeidets kvalitet.

Selv om en anbefaling om omarbeiding fra en bedømmelseskomité typisk vil gjelde i tilfeller der det vitenskapelige håndverket ikke er tilfredsstillende, vil det fremdeles være rom for korrekturfeil i godkjente avhandlinger, og muligheter for komiteen til å kritisere formelle feil på disputasen.

Dersom komiteen anbefaler mindre omarbeiding av avhandlingen skal innstillingen godkjennes av dekanen på fullmakt, og det er dekanen som setter frist for innlevering av bearbeidet avhandling.

C) Underkjenning

Hvis avhandlingen ikke finnes verdig til forsvar for ph.d.-graden, angir komiteen om den likevel kan anbefale arbeidet innlevert i omarbeidet versjon for ny bedømmelse. Kandidaten opplyses om merknadsfristen på 10 virkedager. Dersom doktorgradskandidatens merknader kan ha betydning for spørsmålet om avhandlingen kan godkjennes, bør merknadene forelegges bedømmelseskomiteen før fakultetet fatter realitetsvedtak i saken. På bakgrunn av dette treffer fakultetsstyret en av følgende avgjørelser:

1. at disputas ikke kan finne sted
2. at avhandlingen kan leveres inn igjen i revidert form
3. at avhandlingen sendes til bedømmelse av en ny komité

5. Forberedelse til forsvar av ph.d.-avhandlingen

Komiteen må levere sin innstilling så snart som mulig, slik at det blir tilstrekkelig tid til saksbehandling og trykking av disputaseksemplar av avhandlingen

Det er en fordel om tema for prøveforelesning, samt opplysninger om hvem som skal være første og andre opponent sendes inn allerede sammen med innstillingen i de tilfeller hvor innstillingen kommer før fristen.

Ph.d.-koordinator sender kopi av brev om godkjenning av avhandling, datoer for forsvar og opponenter, samt prøveforelesningsemne til kandidaten senest 10 virkedager før forelesningen er berammet.

Kunngjøring om prøveforelesning og disputas publiseres så snart som mulig på fakultetets hjemmeside og Universitetets sentrale sider. Kandidaten skriver pressemelding som sendes Kommunikasjonsavdelingen for videre spredning til aktuelle avisredaksjoner. Avhandlingen skal være ferdig trykket og tilgjengelig for offentligheten senest to uker før disputas.

6. Prosedyre for forsvar av ph.d.-avhandlingen

Før forsvaret skal komiteen oppgi emne for prøveforelesning. Prøveforelesningen avholdes vanligvis torsdag ettermiddag kl. 14.15 og skal vare i 45 minutter. Disputasen starter normalt kl. 10.15 påfølgende dag, med en varighet på rundt 4 timer, inkludert lunsjpause på 45 minutter. Førsteopponent disponerer vanligvis tiden frem til lunsj, mens eventuelle opponenter *ex auditorio* og annenopponent starter etter lunsj. Alle tilhørere kan melde seg som opponent *ex auditorio*, men i praksis brukes muligheten sjelden.

Disputasen avvikles som følger:

1. Innledning ved ordstyrer (dekan eller den dekanen bemyndiger) med presentasjon av doktorand og komiteens medlemmer. Ordstyrer er disputasleder.
2. Førsteopponenten får deretter ordet og eksaminerer doktoranden, vanligvis frem til lunsj (ca kl 1130/1200).
3. Etter lunsj gis ordet til eventuelle opponenter *ex auditorio*, eller direkte til annenopponent, som eksaminerer doktoranden i ca éntime.
4. Ordstyrer avslutter disputasen.

Prøveforelesning og disputas foregår vanligvis på det språket avhandlingen er skrevet på. Etter samtykke fra dekanen kan doktorand eller komité få godkjent et annet språk.

7.Tildeling av ph.d.-graden

På bakgrunn av godkjent prøveforelesning og disputas innstiller fakultetet doktoranden til ph.d.-graden, som tildeles av Universitetsstyret. Prøveforelesningen skal finnes tilfredsstillende før diplom kan tildeles. Hvis disputasen ikke godkjennes, kan ny disputas holdes én gang. Ny disputas vurderes av den opprinnelige bedømmelseskomiteen, dersom dette er mulig. Disputasen skal finnes tilfredsstillende før diplom kan tildeles. Det har ikke hendt ved fakultetet at en prøveforelesning eller disputas ikke har blitt godkjent. Det kan tenkes tilfeller hvor dette kan skje hvis det avdekkes at større deler av avhandlingen ikke er kandidatens eget arbeid.

8.Eksempel på tidsplan for avslutning av forskerutdanningen

Hva	Når	Merknader
-----	-----	-----------

Avhandlingen innlevert	(dato)	Søknad og pdf sendt til ph.d.- koordinator.
Fakultetet oppnevner bedømmelseskomiteen og sender med avhandlingen og reglement/retningslinjer for bedømmelsesarbeidet		
Komiteleder setter foreløpig dato for disputas og prøveforelesning		
Komiteen leverer sin innstilling til fakultetet ved ph.d.- koordinator, dekan og prodekan, samt emne for prøveforelesning		
Kandidaten sendes innstillingen med en frist på 10 virkedager for eventuelle skriftlige merknader. Fakultetsledelsen orienteres også om denne så snart som mulig. Ved positiv innstilling bør kandidaten bør nå sende avhandlingen til trykking via Avhandlingsportalen. Fakultetet dekker trykking av 70 eksemplar.		Sendes per e-post. Fakultetet kan ikke pålegge trykking av avhandlingen før formelt vedtak om godkjenning er foretatt av fakultetsstyret/ evt. ved fullmakt. Vi tilrår likevel kandidaten å starte trykkeprosessen så snart positiv innstilling foreligger
Fakultetet tilskriver komiteen vedr. godkjenning av avhandlingen til forsvar, oppnevning av opponenter og kjøreplan for avvikling av prøveforelesning og disputas	Senest to uker før prøveforelesningen	Sendes pr. e-post til komiteen.

Kandidaten tilskrives om vedtaket og får oppgitt emne for prøveforelesning	Ti virkedager før prøveforelesningen	Sendes pr. e-post
Kandidaten leverer pressemelding med foto vedlagt som egen fil	Frist 3 uker før disputasen	Dette er siste frist, fakultetet må sende endelig forslag til Kommunikasjonsavdelingen to uker før disputas.
Prøveforelesning	Torsdag dd.mm.å å Tid:14:15 Sted: Aud. 2	Komité, kandidat og dekan treffes på dekankontoret kl 14:00. Hvis dekanen har en stedfortreder, treffes de aktuelle personene i møterom 546

Disputas	Fredag dd.mm.åå Tid: 10:15 Sted: Aud. 2	Komité, kandidat, dekan og professorer treffes utenfor dekankontoret kl 10:00
Lunsj for kandidaten, komiteen, ledelse og veileder(ne)	Vanligvis etter førsteopponent, ca kl 12.	Kandidaten gir tilbakemelding om hvor mange fra den nærmeste familie som deltar, senest 2 uker før disputasen
Doktorpromosjon Universitetsaulaen	januar/ma i/ august	Promosjonen administreres fra Universitetsdirektørens kontor. Doktoranden vil motta invitasjon og informasjon om dette direkte fra dem.

Orientering om doktordisputaser ved Det juridiske fakultet

Etter reglementet skal det være to ordinære opponenter. Hvis det melder seg opponenter *ex auditorio*, skal disse gis ordet *før* annen ordinære opponent slipper til. Annen ordinære opponent er altså alltid siste opponent.

Språket på disputasen er vanligvis det samme som avhandlingen er skrevet på.

Disputasen begynner som regel kl. 10.15. Det er ingen formelle regler om hvor lenge den kan eller skal foregå. Det er imidlertid vanlig at første opponent holder på ca. 1 ½ time, og helst ikke mer enn 1 ¾ time. Videre er det vanlig at annen opponent holder på ca. 1 time. Etter første opponent er det vanligvis en pause på ca. 30 minutter. Eventuelle opponenter *ex auditorio* gis ordet umiddelbart etter pause.

Disputasen skal være en faglig diskusjon mellom opponenter og doktorand vedrørende problemformuleringer, metodisk, empirisk og teoretisk grunnlag, dokumentasjon og fremstillingsform. Det bør legges spesiell vekt på å få etterprøvet holdbarheten av viktige konklusjoner som doktoranden har trukket i sitt arbeid. De problemstillinger som opponentene velger å forfølge, behøver ikke være begrenset til de som er omtalt i komitéinnstillingen. Opponentene bør bestrebe seg på – så langt det er mulig – å gi diskusjonen en form som gjør at også de som ikke har lest avhandlingen eller kjenner fagfeltet inngående, kan følge diskusjonen.

Det er vanlig at første opponent begynner med å gi et kort sammendrag av avhandlingens innhold, generelle funn osv. Denne gjennomgåelsen har først og fremst til formål å gjøre det mulig for publikum å følge med i den etterfølgende diskusjon. Den bør gjøres rent refererende. Fordi det er diskusjonen mellom opponent og doktorand som er hovedsaken, bør denne introduksjon gjøres kort, og den skal ikke ta mer enn 15-20 minutter. Det kan være hensiktsmessig å avslutte gjennomgåelsen med å spørre doktoranden om han har noen kommentarer. Dette kan gi doktoranden mulighet til å korrigere evt. misforståelser, rette opp feil som han/hun måtte være blitt klar over, supplere med senere utvikling osv.

Deretter følger opponentens kritiske granskning. Denne bør gjelde såvel avhandlingens opplegg i sin alminnelighet (disposisjon, omfang, innretning, utvalg av stoff) som metodespørsmål og behandlingen av enkeltspørsmål. Det er opponenten som bestemmer hvilke spørsmål som skal tas opp. Granskningen foregår i form av en dialog mellom opponent og doktorand. Av hensyn til både doktorand og publikum er det viktig at det ikke går for lang tid før doktoranden slipper til. Det er vanlig at første opponent avrunder sin opposisjon med en generell karakteristikk av arbeidet, men det forekommer også at opponenten har funnet det naturlig å gjøre dette tidligere.

For annen opponent gjelder det samme som for første opponent, bortsett fra innledningen om avhandlingens innhold. Det er hensiktsmessig at de to opponentene på forhånd avtaler rollefordelingen seg imellom. Det kan for eksempel gjøres slik at de tar for

seg forskjellige deler av avhandlingen, at den ene (typisk første opponent) først og fremst konsentrerer seg om generelle spørsmål om opplegg og metode, mens den andre tar for seg mer konkrete spørsmål, eller på andre måter. Tidligere var det vanlig at annen opponent hadde et særlig ansvar for tekniske ting, slikt som språkbruk, notebruk, trykkfeil osv. Noen slik regel gjelder ikke lenger, men det er naturlig at én av opponentene kort berører også slike spørsmål.

Det er tradisjon at doktorand og opponent tiltaler hverandre i tredje person ("opponenten", "doktoranden"), men dette gjennomføres ikke alltid fullt ut i praksis.

Etter annenopponent er ferdig erklærer dekanen akten for avsluttet og meddeler at saken vil bli innberettet til Universitetsstyret.

Eksempel på kjøreplan/manus for prøveforelesning og disputas:

Prøveforelesning (Auditorium 2)

Innmarsj:

Dekan (uten kappe), doktorand, komitémedlemmene, i slik rekkefølge.

Doktoranden og komitémedlemmene setter seg ned på første benk, går inn fra høyre sett mot kateteret.

Disputasleder til talerstol:

«Den **1. januar 2018** søkte master i rettsvitenskap **Peder Aas** om å få framstille seg for graden philosophiae doctor på arbeidet «[Avhandlingens navn]»

2. januar oppnevnte fakultet følgende sakkyndige komité til å bedømme avhandlingen:

- Professor Kari Svensson, Uppsala Universitet
- Professor Marius Andersen, Københavns universitet
- Professor Lars Holm, Universitetet i Bergen (leder)

De oppnevnte sakkyndige avga **6. april** en innstilling, der komiteen enstemmig konkluderte med at avhandlingen ble funnet verdig til forsvar for graden philosophiae doctor.

På fullmakt fra styret ved Det juridiske fakultet ga dekanen sin tilslutning til dette samme dag. Master i rettsvitenskap **Peder Aas** holder i dag sin prøveforelesning over oppgitt emne:

«[Oppgitt emne]»

Jeg ber om at alle skrur av lyden på mobiletelefonen sin»

(Doktoranden begynner: «Ærede dekan, ærede komité, mine damer og herrer...» (e.l).)

*

Disputasleder etter avslutning:

«I morgen, **kl. 10.15 i dette Auditorium** vil doktoranden offentlig forsvare avhandlingen sin.»

Doktoranden, komiteen og disputasleder går så ut der de kom fra.

Disputasen (Auditorium 2):

Ved disputasens start prosesjon i rekkefølge: Dekan/disputasleder (i kappe), doktorand, komitémedlemmene med 1. og 2. opponentene først, fakultetets professorer (ansiennitet) i nevnte rekkefølge.

Inn på første benkerad og da slik at doktoranden blir sittende ytterst til venstre sett mot kateteret, deretter 1. opponent, 2. opponent, osv.

Under innmarsjen reiser forsamlingen seg. Den setter seg når disputasleder begynner sin innledning.

Doktoranden og komitémedlemmene (og professorene ellers) setter seg på første benkerad. Disputasleder går direkte til sin plass.

*

«Den **1. januar 2018** søkte master i rettsvitenskap **Peder Aas** om å få framstille seg for graden philosophiae doctor på arbeidet «Virkninger av formuerettslig ugyldighet. Særlig om restitusjonskrav og ugyldighetens tingsrettslige virkninger.»

2. januar oppnevnte fakultet følgende sakkyndige komité til å bedømme avhandlingen:

- Professor Kari Svensson, Uppsala Universitet
- Professor Marius Andersen, Københavns universitet
- Professor Lars Holm, Universitetet i Bergen (leder)

De oppnevnte sakkyndige avga **6. april** en innstilling, der komiteen enstemmig konkluderte med at avhandlingen ble funnet verdig til forsvar for graden philosophiae doctor.

På fullmakt fra styret ved Det juridiske fakultet ga dekanen sin tilslutning til dette samme dag. Master i rettsvitenskap **Peder Aas** holdt i går sin prøveforelesning. Det oppgitte emnet var: «[oppgitt emne]»

Komiteen har godkjent prøveforelesningen. Disputasen skal nå begynne.

1. opponent: Professor Kari Svensson, Uppsala Universitet
2. opponent: Professor Marius Andersen, Københavns universitet

Etter at 1. opponenten er ferdig blir det en pause på ca. 45 min.

Hvis noen ønsker å melde seg som opponent ex auditorio, må dette meddeles meg før

2. opponent får ordet. Opponent ex auditorio får i slike tilfelle ordet før 2. opponent.

Jeg ber om at alle skrur av lyden på mobiletelefonen sin.

Jeg ber doktoranden ta plass ved dette kateter. Jeg ber 1. opponent ta plass ved det annet kateter. 1. opponent har ordet.»

*

Disputasleder setter seg. Opponenten starter, og holder på en stund, og vender seg så til doktoranden med spørsmål. Doktoranden svarer, og passer på å tiltale opponenten i 3. person, første gang og etter omstendighetene også ellers: "Ærede opponent" og

ellers "Opponenten" eller lignende. Når 1. opponenten har takket for seg, reiser disputasleder seg og sier:

*

«Det blir nå en pause. Disputasen fortsetter kl **(legg inn ca. 45 min.)** ...»

*

Denne pausen kan ellers være uformell, uten prosesjon. Fakultetet sørger for at komiteen, doktoranden med nærstående familie, og disputasleder får en lettere lunsjservering. Fra fakultetet deltar foruten dekan og fakultetsdirektør og pro- og visedekaner.

*Doktorand med nærmeste + komité: Møterom **546***

Etter pausen går komiteen og doktoranden uten formalia tilbake til sine plasser på første benk, og disputasleder til sin plass. Disputasleder reiser seg så:

*

(Alternativ 1:)

«Disputasen fortsetter. Ingen har meldt seg som opponent ex auditorio.

Jeg ber doktoranden på ny ta plass. Jeg ber 2. opponent ta plass. 2. opponent har ordet.»

(Alternativ 2:)

«Disputasen fortsetter.

[NAVN] har meldt seg som opponent ex auditorio. Jeg ber doktoranden på ny ta plass.

Opponenten har ordet.»

*

Når opponenten har takket for seg og gått ned fra sitt kateter, reiser disputasleder seg og sier:

«Jeg ber 2. opponent ta plass. 2. opponent har ordet.»

Når 2. opponent har sagt takk for seg, reiser disputasleder seg og sier:

*

«Disputasen er nå avsluttet.

Komiteen vil gi sin skriftlige innstilling til fakultetet om prøveforelesningen og om forsvaret av avhandlingen. Fakultetet vil deretter avgi innstilling til Universitetsstyret, som kreerer doktoranden som philosophiae doctor ved Universitetet i Bergen.»

*

Gratuler doktoranden, overrekk blomster (står under kateteret). Prosesjonen går tilbake som den kom aller først.

Doktormiddagen er privat, men det fast skikk at tredjemann i komiteen, som ikke var opponent under disputasen, holder tale for doktoranden fra komiteen.

Vedlegg 2 Referat fra møte i gruppe B angående foreslåtte endringer i ordningene for gjennomføring av prøveforelesning og disputas

Kort om bakgrunnen for og gjennomføringen av møtet

Fakultetet har satt ned en arbeidsgruppe for å vurdere endringer i ordningene for gjennomføring av prøveforelesning og disputas. Arbeidsgruppen leverte førsteutkast til rapport 5. mai 2025.

Arbeidsgruppens representanter for gruppe B, Tollef Otterdal Heggen og Linda Midtun, arrangerte et møte med gruppe B for å diskutere endringene den 15. mai 2025. Fremmøtet var relativt godt, særlig fra stipendiatgruppen. De fremmøtte klarte å nå enighet på vesentlige punkter. Denne enigheten sammenfattes i det følgende.

Avhandlingen:

- Vi anerkjenner at 70 fysiske eksemplarer av avhandlingen er unødvendig, men mener at 25 er utilstrekkelig. Vi foreslår at det rutinemessig bestilles 45 fysiske kopier av avhandlingen.
- Vi er positive til digital distribuering av avhandlingene til fagfellesskapet i forkant av disputasen for å gi fagfellesskapet anledning til å gjøre seg kjent med avhandlingen. Etter vår mening bør det imidlertid være et vilkår for slik digital distribuering at det etableres en god og solid løsning for «read only»-tilgang, for å forhindre illegitim bruk av avhandlingene. Med en slik løsning støtter vi at kandidaten rutinemessig distribuerer avhandlingen til fagfellesskapet 14 dager før disputasen. Med en slik løsning er vi også positive til at Ph.d.-koordinator skal få distribuere avhandlingen til fagfellesskapet. Ettersom spredningen av avhandlingen, og derfor også potensialet for illegitim bruk, i så fall blir større, mener vi imidlertid at den enkelte kandidat bør få anledning til å motsette seg at Ph.d.-koordinator distribuerer avhandlingen.

Prøveforelesningen:

- Vi mener at den foreslåtte tidsmessige delingen av prøveforelesningen og disputasen kan fungere godt i mange tilfeller. Samtidig vil vi understreke at tiden etter levering er en usikker tid for mange. Enkelte starter i ny jobb. Enkelte flytter til et nytt sted. Slike omstendigheter kan gjøre det vanskelig å først sette av tid til forberedelse og gjennomføring av prøveforelesningen, og så senere til forberedelse og gjennomføring av disputasen. Vi mener derfor at den tidsmessige delingen bør være et alternativ til dagens ordning, heller enn en erstatning. Vi støtter en løsning der den foreslåtte endringen med tidsmessig deling er utgangspunktet, men der det kan gjøres unntak dersom det foreligger praktiske vanskeligheter som gjør det ønskelig med tidsmessig nærhet mellom prøveforelesning og disputas. Etter vår mening bør det ikke være noen høy terskel for å få et slikt unntak.
- Vi er positive til at det etableres en intern komité med ansvar for å velge tema for prøveforelesningen, og for å vurdere prøveforelesningen. Vi er positive til at denne komiteen består av lederen for disputaskomiteen, personen med personalansvar for kandidaten og undervisningsdekanen. Vi mener at det bør fremgå eksplisitt at denne komiteen fatter beslutningen om valg av tema. Videre mener vi at det bør fremgå eksplisitt at komiteen «bør» konsultere veileder. I tillegg mener vi at det bør fremgå at komiteen «bør» konsultere eventuelle kursansvarlige dersom dette fremstår som relevant. Vi mener også at det bør

fremgå eksplisitt at lederen for prøveforelesningskomiteen «skal» lese avhandlingen før beslutningen om valg av tema for prøveforelesningen tas.

- Vi ser ikke på det som hensiktsmessig å legge klare føringer for hvordan den interne komiteen går frem ved valg av tema.
- Vi er positive til strømming av prøveforelesninger.
- Vi mener at kandidatens samtykke bør innhentes før eventuell publisering av prøveforelesningen på nett eller ved bruk til undervisningsformål.

Disputas:

- Vi er positive til at kandidaten selv presenterer avhandlingen innledningsvis.
- Vi mener at det er nødvendig med en kort toalettspause mellom førsteopponenten og andreopponentens opposisjoner.
- Dersom lunsjen skal vare lenger enn i det opprinnelige forslaget for kjøreplan, i tråd med innspill fra FU, så mener vi at lunsjen bør begynne tidligere, heller enn at resten av disputasen begynner senere.
- Vi mener at det klare utgangspunktet bør være fysiske opposisjoner, men at det kan etableres et snevert unntak for tilfeller der praktiske hindringer vanskeliggjør dette.

English version:

Minutes from meeting in group B regarding proposed changes to the current arrangements for the trial lecture and the public defence

Briefly on the background for the meeting and the meeting itself

The faculty has established a working group with the mandate to propose changes to the current arrangements for the trial lecture and the public defence. The group submitted a draft report on 5 May 2025. The group's representatives from group B, Tollef Otterdal Heggen and Linda Midtun, arranged a meeting with group B on 15 May 2025 to discuss the proposed changes. Attendance was relatively good, especially among the Ph.D.-students. The attendees managed to reach agreement on important points. This agreement is summarized in the following.

The thesis:

- We acknowledge that it is unnecessary to print 70 physical copies of theses, but contend that 25 is insufficient. We suggest that 45 physical copies are routinely printed.
- We are positive towards digital distribution of theses to the research community prior to the public defence, in order to give the research community the opportunity to familiarize with the theses. However, we hold that a good and solid solution for "read only"-access should be a precondition for such distribution, in order to counter illegitimate use of theses. With such a solution, we support the suggestion that the candidate routinely distributes the thesis to the research community 14 days before the public defence. With such a solution, we also support that the Ph.D.-coordinator should be allowed to distribute the thesis. Considering, however, the increased distribution of the thesis this would lead to, and the accompanying potential for illegitimate use of theses, we believe that each individual candidate should be allowed to oppose distribution by the Ph.D.-coordinator.

The trial lecture

- We believe that the suggestion to split the trial lecture from the public defence will be a good solution for many candidates. However, we wish to emphasise that the time after submission is uncertain for many candidates. Some start in a new job. Some move to a new place. Such circumstances can make it difficult for certain candidates to first prepare for and hold a trial lecture, and then later prepare for and participate in a public defence. In light of this, we contend that splitting the trial lecture from the public defence should be an option to the current arrangement, rather than a replacement. On this basis, we support a solution where the suggested split is the general rule, but with an exception for candidates that will meet practical difficulties with the new arrangement. For such candidates, the current arrangement with the trial lecture falling closely in time to the public defence, should be available as an option. We do not think that the threshold for getting such an exception should be high.
- We are positive towards the suggestion of establishing an internal committee responsible for determining the subject for trial lectures, and for evaluating trial lectures. We are also positive to this committee comprising of the leader of the committee for the public defence, the candidate's nearest leader ("personalansvarlig") and the dean of education. We believe that the guidelines should make explicit that this committee determines the subject for the trial lecture. Furthermore, we hold that the guidelines should make explicit that this committee "should" consult the supervisor of the candidate before choosing the subject. We also hold that the guidelines should make explicit that this committee "should" consult course managers, insofar as relevant. Moreover, we contend that the guidelines should require the leader of the internal committee (who is also the leader of the committee for the public defence) to read the thesis before the internal committee determines the subject for the trial lecture.
- We do not believe that it is necessary or appropriate to provide strict guidelines or limits for the internal committee when it comes to the choice of the subject for the trial lecture.
- We are positive towards streaming of trial lectures.
- We contend that the publishing of recordings of trial lectures online, or the use of such recordings for teaching purposes, should be contingent on consent from candidates.

The public defence

- We are positive towards the suggestion that the candidate presents the thesis at the public defence.
- We believe that it is necessary with a short toilet break between the oppositions of the first and second opponents.
- If the lunch is to be prolonged compared to the suggestion in the first draft report, in line with the suggestion from the faculty research board, we believe that it should start earlier, rather than the rest of the defence starting later.
- We contend that the clear main rule should be physical oppositions, but that a narrow exception can be made for situations where practical difficulties make hybrid oppositions necessary.

Om avslutning og disputas ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

Sist oppdatert desember 2019

Innhold

Veiledning i forbindelse med bedømmelse og forsvar av ph.d.- avhandling ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen	2
1. Innlevering av ph.d.-avhandlingen	2
2. Oppnevning av bedømmelseskommité	2
3. Komitelederens oppgaver	3
4. Bedømmelseskommitéens vurdering av ph.d.-avhandlingen	4
5. Forberedelse til forsvar av ph.d.-avhandlingen	7
6. Prosedyre for forsvar av ph.d.-avhandlingen	8
7. Tildeling av ph.d.-graden	8
8. Eksempel på tidsplan for avslutning av forskerutdanningen	9
Orientering om doktordisputaser ved Det juridiske fakultet	10
Eksempel på kjøreplan/manus for prøveforelesning og disputas:	11

Veiledning i forbindelse med bedømmelse og forsvar av ph.d.- avhandling ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen

Veiledningen bygger på Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen og Nivået for juridiske doktorgrader, samt praksis ved Det juridiske fakultet.

1. Innlevering av ph.d.-avhandlingen

1. Avhandlingen kan skrives på norsk, svensk, dansk eller engelsk, eventuelt på et annet språk som godkjennes av fakultetet i det enkelte tilfellet. Det skal utarbeides et sammendrag av avhandlingen på norsk og engelsk (1 - 3 sider), med sikte på å gjøre avhandlingen og dens resultater kjent for forskningsmiljøer i inn- og utland. Sammendraget skal trykkes i disputasutgaven av avhandlingen som følger UiB-malen.
2. Avhandlingen skal kun sendes til bedømmelse dersom den obligatoriske opplæringsdelen (30 sp) er gjennomført og godkjent av prodekanen.
3. Avhandlingen skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid av internasjonal standard og på et høyt faglig nivå når det gjelder problemformuleringer, begrepsmessig presisering, metodisk, forskningsetisk, teoretisk og empirisk grunnlag, dokumentasjon og framstillingsform.
4. Avhandlingen kan ha form av monografi eller baseres på et antall artikler (artikkelbasert avhandling). Flere arbeider kan godkjennes som deler av doktoravhandlingen når de etter sitt innhold utgjør et hele. I tillegg til de enkelte delene skal det da utarbeides et sammendrag som gjør nærmere rede for helheten i avhandlingen. Ved fellesarbeid som inngår i en artikkelbasert avhandling, må ph.d.-kandidatens bidrag representere en selvstendig innsats som kan identifiseres i den utstrekning det er nødvendig for vurderingen.
5. Dersom avhandlingen inneholder arbeider med flere forfattere, skal det følge en underskrevet erklæring som beskriver kandidaten og den enkelte medforfatters innsats i hvert enkeltarbeid.
6. Avhandlingen leveres i Avhandlingsportalen, hvor det også bestilles 3 fysiske eksemplar til bedømmelseskomiteen. Den samme ph.d.-filen som er lastet opp i Avhandlingsportalen skal sendes på epost til ph.d.-koordinator ved fakultetet med søknad om bedømmelse for ph.d.-graden. Avhandlingen registreres som innlevert den datoen bestillingen er sendt til Skipnes og søknaden ble levert til ph.d.-koordinator.
7. Ph.d.-kandidatens opptaksperiode på doktorgradsprogrammet opphører ved innlevering av avhandlingen.

2. Oppnevning av bedømmelseskomite og komité for prøveforelesning

Av hensyn til de tidsfrister som følger av Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen, skal ph.d.-kandidaten varsle fakultetsledelsen og ph.d.-koordinator om innleveringen i god tid før forventet innleveringstidspunkt. Det kan dermed legges til rette for at bedømmelseskomiteens medlemmer er forespurt på innleveringstidspunktet.

Det vil bli oppnevnt to ulike komiteer: en bedømmelseskommité for å vurdere avhandlingen og en prøveforelesningskommité for å vurdere prøveforelesningen.

Medlemmene i bedømmelseskomiteen skal ha doktorgrad eller tilsvarende faglig kompetanse. Vanligvis skal to av komitémedlemmene være uten tilknytning til Universitetet i Bergen, og ett av medlemmene komme fra en utenlandsk institusjon. Begge kjønn bør være representert i komiteen. Oppnevnt veileder kan ikke være medlem av komiteen.

1. Prodekan for forskning anmoder veileder om forslag til medlemmer av bedømmelseskomiteen når innlevering av avhandlingen varsles.
2. Prodekan innstiller tre medlemmer til dekan, som oppnevner bedømmelseskomiteen, jf. Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen §11.2. Fakultetet gjør forslaget kjent for kandidaten, som har en frist på fem dager til å fremme skriftlige merknader.
3. Ph.d.-koordinator underretter kandidaten om komiteens sammensetning så snart oppnevningen foreligger.

Medlemmene i prøveforelesningskomiteen vil bestå av interne fagpersoner ved fakultetet. Visedekan for organisasjon og innovasjon vil være fast leder for komiteen. Komitéleder for bedømmelseskomiteen skal også delta i prøveforelesningskomiteen. Komitéleder vil ellers ha fullmakt til å utpeke ett ytterligere medlem, enten fagpersoner som er relevante for det konkrete tilfelle (fks. emneansvarlig, veileder osv.) eller prodekan for forskning.

3.Komitélederens oppgaver

Bedømmelseskomiteen:

Fakultetet oppnevner komiteens leder, som vanligvis vil være ansatt ved fakultetet. Vedkommende skal delta i den faglige vurderingen av avhandlingen på lik linje som de andre medlemmene.

Komitéleder har ansvar for å snarest mulig fastsette dato for disputas. Dato settes så snart som mulig og i god tid før den skriftlige innstillingen foreligger.

Komitéleder skal også organisere komiteens arbeid, og sørge for at arbeidet kommer raskt i gang og at tidsrammen for komitéarbeidet overholdes. Komitéleder har ansvaret for å skrive utkast til innstilling fra komitéen og sammenfatte komitéens vurdering av avhandlingen. Komitéleder sørger også for å avklare arbeidsdelingen mellom komitémedlemmene under disputasen. Komitéleder gir melding til fakultetet i god tid, og senest tre uker, før disputasen om hvem av medlemmene som skal fungere som 1. og 2. opponert.

Prøveforelesningskomiteen:

Visedekan for organisasjon og innovasjon er fast komitéleder.

Tidspunkt for prøveforelesningen fastsettes av prøveforelesningskomiteen i samråd med kandidat og skal normalt finne sted før innstillingen fra bedømmelseskomiteen foreligger, men tidligst 3 uker etter innlevering av avhandlingen og senest 3 uker før tentativ disputasdato. Fakultetet kan åpne for større tidsmessig nærhet mellom prøveforelesningen og disputas dersom det foreligger særlige grunner.

Tema for prøveforelesningen avgjøres av prøveforelesningskomiteen. Komiteen bør konsultere veileder om valg av tema, og skal konsultere emneansvarlige dersom det er aktuelt å legge prøveforelesningen til et emne i masterstudiet ved fakultetet. Temaet skal utformes slik at det skal kunne gi et selvstendig meritterende bidrag til kandidatens forskningskompetanse, fortrinnsvis i form av en etterfølgende publikasjon.

4. Bedømmelsskomitéens vurdering av ph.d.-avhandlingen

4.1 Frist

Komiteens innstilling skal normalt foreligge senest 3 måneder etter at avhandlingen ble sendt til komitémedlemmene. Innstillingen underskrives av alle medlemmene i komiteen. Ph.d.-koordinator sender innstillingen til kandidaten så snart som mulig, og opplyser samtidig om merknadsfristen på 10 virkedager.

4.2 Innholdet i komitéens innstilling

4.2.1 Innstillingens omfang

Komiteen leverer en begrunnet innstilling til fakultetet. Dissenser skal også begrunnes. Individuelle uttalelser kan legges ved.

Innstillingen bør normalt være på 5-10 sider, men en mer omfattende vurdering kan noen ganger være nødvendig, for eksempel for å gjøre rede for grunnleggende kritikk av avhandlingens teoribruk og metode.

I de tilfeller hvor komitéen anbefaler underkjennelse av avhandlingen, vil det være naturlig med en noe mer utførlig begrunnelse.

4.2.2 Beskrivelse av avhandlingen

Innstillingen skal inneholde en beskrivelse av avhandlingens format (monografi/artikkelsamling) og størrelse, avhandlingstemaets plassering i samtidig rettsvitenskap, prosjektets faglige innretning og sammensetning og arbeidets forhold til andre anerkjente bidrag i rettsvitenskapen. Innstillingen skal videre inneholde en beskrivelse av avhandlingens hovedproblemstillinger og faglige innretning, metoder, materiale og funn.

4.2.3 Vurdering av avhandlingen

Innstillingen skal inneholde en vurdering av avhandlingens kvaliteter. I bedømmelsen av avhandlingen legges det spesiell vekt på om avhandlingen er et selvstendig og helhetlig vitenskapelig arbeid på høyt faglig nivå når det gjelder problemformuleringer, metodisk, teoretisk, rettskildemessig og eventuelt empirisk grunnlag, samt i behandlingen av litteratur og fremstillingsform. Komiteen skal vurdere om avhandlingens analytiske innretning og teoretiske overbygning forholder seg til eksisterende rettsvitenskapelig teori på det aktuelle fagfeltet på en tilfredsstillende måte. Det bør fremgå av vurderingen om materialet og metodene som er brukt i avhandlingen er tjenlige for de spørsmål som reises, og om

argumentene og konklusjonene som fremføres, er holdbare. Avhandlingen skal bidra til ny faglig kunnskap og ligge på et nivå som tilsier at det vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelig litteratur.

Hvis avhandlingen er satt sammen av flere enkeltarbeider, må det dokumenteres og vurderes om de etter sitt innhold utgjør et hele. I slike tilfeller skal doktoranden i en egen del av avhandlingen ikke bare sammenfatte, men også sammenstille, de problemstillinger og konklusjoner som legges frem i delarbeidene i et helhetlig perspektiv og på den måten dokumentere sammenhengen i avhandlingen. Denne delen av avhandlingen er derfor meget viktig både for doktoranden og for komitéen i dens vurdering. Det juridiske fakultet har utarbeidet en egen anbefaling til kandidater som ønsker å skrive artikkelbasert avhandling, og denne er tilgjengelig på fakultets nettsider. (lenke).

Ved fellesarbeider skal komitéen vurdere om doktorandens innsats i det/de aktuelle arbeidet/arbeider kan identifiseres og om doktoranden står som eneansvarlig for en tilstrekkelig stor del av avhandlingen. Avhandlingens sammenfattende del skal være utformet av doktoranden alene. Dersom doktorandens egen dokumentasjon ikke er tilstrekkelig, kan komitéen innhente ytterligere opplysninger.

Komiteen kan be kandidaten legge fram grunnlagsmateriale og utfyllende eller oppklarende tilleggsinformasjon.

4.2.4 Særlig om graden dr. philos

En norsk doktorgrad er en sertifisering av forskerkompetanse på et bestemt nivå. Dette kompetansenivået forutsettes å være det samme for grad med tidsnormering og organisert forskerutdanning, som for grad uten tidsnormering (dr.philos.-graden). Prinsippet om likeverdighet refererer til faglig nivå og kvalitet, ikke alene til avhandlingens omfang. I den organiserte forskerutdanningen kan kompetanse være dokumentert også gjennom prøver og deltagelse i ulike typer tiltak knyttet til opplæringsdelen. Fraværet av krav til opplæring ved dr.philos.-graden bør forventes kompensert ved at selve avhandlingsarbeidet er noe mer omfattende enn det en ville kreve for de organiserte forskerutdanningsprogrammene. Uansett grad skal doktoranden tilfredsstille de samme minstekrav til forskerkompetanse – uttrykt gjennom krav til problemformulering, presisjon og logisk stringens, originalitet og analytisk dybde, samt oversikt over, forståelse av og et reflektert forhold til annen forskning på området.

4.2.5 Innstillingens konklusjon

Komiteens innstilling kan ha tre ulike anbefalinger.

a) Positiv innstilling

Blir avhandlingen funnet verdig, kan disputas kan finne sted og innstillingen godkjennes av fakultetsstyret, eventuelt av dekanen på fullmakt.

b) Mindre omarbeidinger

§ 11-4 i Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) ved Universitetet i Bergen sier:

“Bedømmelseskomiteen kan på grunnlag av innlevert avhandling og eventuelt tilleggsmateriale anbefale at fakultetet selv gir tillatelse til mindre omarbeiding før

endelig innstilling foreligger. Komiteen skal skriftlig gi en konkret oversikt over hva kandidaten må omarbeide. Komiteen skal ikke gi anbefaling om mindre omarbeiding hvis det kun dreier seg om mindre uklarheter i avhandlingen som lar seg avklare innenfor disputasens ramme.

Tillater fakultetet selv en mindre omarbeiding av avhandlingen, skal det gis en frist for slik omarbeiding som ikke skal være lengre enn tre (3) måneder. Det skal også fastsettes en ny frist for oversendelse av komiteens endelige innstilling som ikke skal være lengre enn to (2) måneder etter at komiteen har mottatt en omarbeidet versjon av avhandlingen.

Fakultetets vedtak etter denne paragrafen kan ikke påklages av kandidaten.

Dersom kandidaten ikke leverer omarbeidet avhandling innen fristen som fakultetet har satt, skal komiteen anbefale at fakultetet selv underkjenner avhandlingen.

Dersom komiteen finner at dyptgripende endringer er nødvendige for at arbeidet skal kunne anbefales til disputas, skal komiteen anbefale at fakultetet selv underkjenner avhandlingen.”

Bestemmelsen fastsetter at fakultetet kan bestemme at kandidaten får tillatelse til mindre omarbeidinger av avhandlingen innen en frist på inntil 3 måneder. Dette alternativet skal kun anbefales av komiteen der avhandlingen er veldig nær å oppfylle kravene til godkjent avhandling, og der de mangler som anbefales rettet klart kan utbedres innenfor en frist på 3 måneder.

Komiteen skal i sin innstilling/bestilling gi en konkret, skriftlig oversikt over hva kandidaten må omarbeide for at avhandlingen skal kunne bli godkjent.

Bestillingen fra komiteen bør normalt begrense seg til deler av avhandlingsarbeidet. Bestillingen fra komiteen skal begrense seg til de krav til avhandlingsarbeidet som oppfyller nivåbeskrivelsen for juridiske doktoravhandlinger. Omarbeidingen skal kunne gjennomføres innenfor fristen uten at kandidaten skal måtte innta helt nye grunnleggende problemstillinger i prosjektet. Bestillingen må ta hensyn til at prosjektets formål skal kunne gjennomføres, også med de tillegg som etterspørres av komiteen.

Universitet i Oslo og Universitetet i Tromsø har også en ordning med anledning til mindre omarbeidinger av innleverte doktoravhandlinger, henholdsvis 6 måneder og 3 måneder. Når Universitetet i Bergen har valgt en kortere frist enn Universitetet i Oslo er det for å sikre at det generelle kravet til nivået på doktoravhandlinger som godkjennes, ikke senkes. Den kortere fristen innebærer at den typen feil som skal kunne rettes, ikke kan være omfattende, grunnleggende for og gjennomgripende i avhandlingsarbeidet. De feil som skal kunne rettes, kan altså ikke være bærende for avhandlingsarbeidets kvalitet.

Selv om en anbefaling om omarbeiding fra en bedømmelseskomité typisk vil gjelde i tilfeller der det vitenskapelige håndverket ikke er tilfredsstillende, vil det fremdeles være rom for korrekturfeil i godkjente avhandlinger, og muligheter for komiteen til å kritisere formelle feil på disputasen.

Dersom komiteen anbefaler mindre omarbeiding av avhandlingen skal innstillingen godkjennes av dekanen på fullmakt, og det er dekanen som setter frist for innlevering av bearbeidet

avhandling.

c) Underkjenning

Hvis avhandlingen ikke finnes verdig til forsvar for ph.d.-graden, angir komiteen om den likevel kan anbefale arbeidet innlevert i omarbeidet versjon for ny bedømmelse. Kandidaten opplyses om merknadsfristen på 10 virkedager. Dersom doktorgradskandidatens merknader kan ha betydning for spørsmålet om avhandlingen kan godkjennes, bør merknadene forelegges bedømmelseskomiteen før fakultetet fatter realitetsvedtak i saken. På bakgrunn av dette treffer fakultetsstyret en av følgende avgjørelser:

1. at disputas ikke kan finne sted
2. at avhandlingen kan leveres inn igjen i revidert form
3. at avhandlingen sendes til bedømmelse av en ny komité

5. Forberedelse til forsvar av ph.d.-avhandlingen

Komiteen må levere sin innstilling så snart som mulig, slik at det blir tilstrekkelig tid til saksbehandling og trykking av disputaseksemplar av avhandlingen.

Det er en fordel om opplysninger om hvem som skal være første og andre opponent sendes inn allerede sammen med innstillingen i de tilfeller hvor innstillingen kommer før fristen.

Kunngjøring om prøveforelesning og disputas publiseres så snart som mulig på fakultetets hjemmeside og Universitetets sentrale sider. Kandidaten skriver pressemelding inne i Avhandlingsportalen som annonseres på UiB sine nettsider. Avhandlingen skal være tilgjengelig for offentligheten senest to uker før disputas.

6. Prosedyre for forsvar av ph.d.-avhandlingen

Før forsvaret skal prøveforelesning være gjennomført. Prøveforelesningen er en selvstendig del av ph.d.-prøven og skal ha en varighet på 45 minutter. Tidspunkt for prøveforelesningen skal være tidligst 3 uker etter innlevering av avhandlingen og senest 3 uker før tentativ disputasdato. Fakultetet kan åpne for større tidsmessig nærhet mellom prøveforelesningen og disputas dersom det foreligger særlige grunner.

Disputasen starter normalt kl. 13.15, med en varighet på rundt 3 timer.

Disputasen avvikles som følger:

1. Innledning ved ordstyrer (dekan eller den dekanen bemyndiger) med presentasjon av doktorand og komiteens medlemmer. Ordstyrer er disputasleder.
2. Kandidaten presenterer avhandlingen.
3. Førsteopponenten får deretter ordet og eksaminer doktoranden (60 min).
4. Etter en kort pause gis ordet til annenopponent (ca 45 min).
5. Eventuelle ex. Auditorio får ordet etter at andreopponenten er ferdig.
6. Ordstyrer avslutter disputasen.
7. Mottakelse i regi av Fakultetet i ansattkantin for doktorand og publikum

Prøveforelesning og disputas foregår vanligvis på det språket avhandlingen er skrevet på. Etter samtykke fra dekanen kan doktorand eller komité få godkjent et annet språk.

7. Tildeling av ph.d.-graden

På bakgrunn av godkjent prøveforelesning og disputas kreerer fakultetet doktoranden som philosophiae doctor ved Universitetet i Bergen. Hvis disputasen ikke godkjennes, kan ny disputas holdes én gang. Ny disputas vurderes av den opprinnelige bedømmelseskomiteen, dersom dette er mulig. Disputasen skal finnes tilfredsstillende før diplom kan tildeles. Det har ikke hendt ved fakultetet at en prøveforelesning eller disputas ikke har blitt godkjent. Det kan tenkes tilfeller hvor dette kan skje hvis det avdekkes at større deler av avhandlingen ikke er kandidatens eget arbeid.

8. Eksempel på tidsplan for avslutning av forskerutdanningen

Hva	Når	Merknader
Avhandlingen innlevert	(dato)	Søknad og pdf sendt til ph.d.-koordinator.
Fakultetet oppnevner bedømmelseskomiteen og sender med avhandlingen og reglement/retningslinjer for bedømmelsesarbeidet		
Komiteleder setter foreløpig dato for disputas		
Prøveforelesningskomite, i samråd med kandidat, setter dato for prøveforelesning.		
Kandidaten får oppgitt emne for prøveforelesning.	2 uker før prøveforelesningen.	Sendes per e-post.
Komiteen leverer sin innstilling til fakultetet ved ph.d.-koordinator, dekan og prodekan.		
Kandidaten sendes innstillingen med en frist på 10 virkedager for eventuelle skriftlige merknader. Fakultetsledelsen orienteres også om denne så snart som mulig. Ved positiv innstilling bør kandidaten nå sende avhandlingen til trykking via Avhandlingsportalen. Fakultetet dekker trykking av 45 eksemplarer.		Sendes per e-post.
Kandidaten leverer pressemelding i Avhandlingsportalen	Frist 3 uker før disputasen	
Disputas	Tid: 13:15	Komite, kandidat, dekan og professorer treffes utenfor dekankontoret kl 13:00
Doktorpromosjon Universitetsaulaen	januar/mai/august	Promosjonen administreres fra Universitetsdirektørens kontor. Doktoranden vil motta invitasjon og informasjon om dette direkte fra dem.

Orientering om doktordisputaser ved Det juridiske fakultet

Etter reglementet skal det være to ordinære opponenter. Hvis det melder seg opponenter *ex auditorio*, skal disse gis ordet etter annen ordinære opponent slipper til.

Språket på disputasen er vanligvis det samme som avhandlingen er skrevet på.

Disputasen begynner som regel kl. 13.15. Det er ingen formelle regler om hvor lenge den kan eller skal foregå. Det er imidlertid vanlig at første opponent holder på ca. 1 time. Videre er det vanlig at annen opponent holder på ca. 45 min.. Eventuelle opponenter *ex auditorio* gis ordet til slutt.

Disputasen skal være en faglig diskusjon mellom opponenter og doktorand vedrørende problemformuleringer, metodisk, empirisk og teoretisk grunnlag, dokumentasjon og fremstillingsform. Det bør legges spesiell vekt på å få etterprøvd holdbarheten av viktige konklusjoner som doktoranden har trukket i sitt arbeid. De problemstillinger som opponentene velger å forfølge, behøver ikke være begrenset til de som er omtalt i komitéinnstillingen. Opponentene bør bestrebe seg på – så langt det er mulig – å gi diskusjonen en form som gjør at også de som ikke har lest avhandlingen eller kjenner fagfeltet inngående, kan følge diskusjonen.

Kandidaten begynner med å gi et kort sammendrag av avhandlingens innhold, generelle funn osv.

Deretter følger opponentens kritiske granskning. Denne bør gjelde så vel avhandlingens opplegg i sin alminnelighet (disposisjon, omfang, innretning, utvalg av stoff) som metodespørsmål og behandlingen av enkeltspørsmål. Det er opponenten som bestemmer hvilke spørsmål som skal tas opp. Granskningen foregår i form av en dialog mellom opponent og doktorand. Av hensyn til både doktorand og publikum er det viktig at det ikke går for lang tid før doktoranden slipper til. Det er vanlig at første opponent avrunder sin opposisjon med en generell karakteristikk av arbeidet, men det forekommer også at opponenten har funnet det naturlig å gjøre dette tidligere.

Det er hensiktsmessig at de to opponentene på forhånd avtaler rollefordelingen seg imellom. Det kan for eksempel gjøres slik at de tar for seg forskjellige deler av avhandlingen, at den ene (typisk første opponent) først og fremst konsentrerer seg om generelle spørsmål om opplegg og metode, mens den andre tar for seg mer konkrete spørsmål, eller på andre måter. Tidligere var det vanlig at annen opponent hadde et særlig ansvar for tekniske ting, slikt som språkbruk, notebruk, trykkfeil osv. Noen slik regel gjelder ikke lenger, men det er naturlig at én av opponentene kort berører også slike spørsmål.

Det er tradisjon at doktorand og opponent tiltaler hverandre i tredje person ("opponenten", "doktoranden"), men dette gjennomføres ikke alltid fullt ut i praksis.

Eksempel på kjøreplan/manus for prøveforelesning og disputas:

*

Prøveforelesning

Innmarsj:

Dekan (uten kappe), doktorand, komitémedlemmene, i slik rekkefølge.

Doktoranden og komitémedlemmene setter seg ned på første benk.

Disputasleder til talerstol:

«Den **1. januar 2018** søkte master i rettsvitenskap **Peder Aas** om å få framstille seg for graden philosophiae doctor på arbeidet

«[Avhandlingens navn]»

Peder Aas vil i dag avholde sin prøveforelesning. Fakultetet har oppnevntfølgende komité til å bedømme prøveforelesningen:

- Professor Kari Svensson, Uppsala Universitet
- Professor Marius Andersen, Københavns universitet
- Professor Lars Holm, Universitetet i Bergen (leder)

Komiteen har valgt følgende emne:

«[Oppgitt emne]»

Jeg ber om at alle skruer av lyden på mobiletelefonen sin»

(Doktoranden begynner: «Ærede dekan, ærede komité, mine damer og herrer...» (e.l).)

*

Disputasleder etter avslutning:

«Den 1. juni vil doktoranden offentlig forsvare avhandlingen sin.»

Doktoranden, komiteen og disputasleder går så ut der de kom fra.

Disputasen:

Ved disputasens start prosesjon i rekkefølge: Dekan/disputasleder (i kappe), doktorand, komitémedlemmene med 1. og 2. opponentene først, fakultetets professorer (ansiennitet) i nevnte rekkefølge. Doktoranden og komitémedlemmene setter seg på første benkerad. Disputalsleder går direkte til sin plass. Under innmarsjen reiser forsamlingen seg. Den setter seg når disputasleder begynner sin innledning.

*

«Den **1. januar 2018** søkte master i rettsvitenskap **Peder Aas** om å få framstille seg for graden philosophiae doctor på arbeidet

«Virkninger av formuerettslig ugyldighet. Særlig om restitusjonskrav og ugyldighetens tingsrettslige virkninger.»

2. januar oppnevnte fakultet følgende sakkyndige komité til å bedømme avhandlingen:

- Professor Kari Svensson, Uppsala Universitet
- Professor Marius Andersen, Københavns universitet
- Professor Lars Holm, Universitetet i Bergen (leder)

De oppnevnte sakkyndige avga **6. april** en innstilling, der komiteen enstemmig konkluderte med at avhandlingen ble funnet verdig til forsvar for graden philosophiae doctor.

På fullmakt fra styret ved Det juridiske fakultet ga dekanen sin tilslutning til dette.

Master i rettsvitenskap **Peder Aas** holdt 15. februar sin prøveforelesning. Det oppgitte emnet var:

«[oppgitt emne]»

Prøveforelesningen er godkjent. Disputasen skal nå begynne.

1. opponent: Professor Kari Svensson, Uppsala Universitet
2. opponent: Professor Marius Andersen, Københavns universitet

Etter at 1. opponenten er ferdig blir det en kort pause på ca. 10 min.

Hvis noen ønsker å melde seg som opponent ex auditorio, må dette meddeles meg i pausen.. Opponent ex auditorio får i slike tilfelle ordet etter 2. opponent.

Jeg ber om at alle skruer av lyden på mobiletelefonen sin.

Jeg ber doktoranden ta plass ved dette kateter og presentere sin avhandling.

Doktoranden presenterer sin avhandling (ca 15-20 min).

«Jeg ber nå 1. opponent ta plass ved det annet kateter. 1. opponent har ordet.»

*

*Disputasleder setter seg. Opponenten starter sin akademiske diskusjon med doktoranden. .
Doktoranden tiltaler opponenten i 3. person første gang, og etter omstendighetene også ellers:
"Ærede opponent" og ellers "Opponenten" eller lignende. Når 1. opponenten har takket for seg,
reiser disputasleder seg og sier:*

*

«Det blir nå en pause. Disputasen fortsetter kl. ... **(legg inn ca. 10 min.)** ...»

*

Denne pausen kan ellers være uformell, uten prosesjon.

*Etter pausen går komiteen og doktoranden uten formalia tilbake til sine plasser på første benk,
og disputasleder til sin plass. Disputasleder reiser seg så:*

*

«Disputasen fortsetter.

Jeg ber doktoranden på ny ta plass. Jeg ber 2. opponent ta plass. 2. opponent har ordet.»

Når 2. opponent har sagt takk for seg, reiser disputasleder seg og sier:

(Alternativ 1:)

[NAVN] har meldt seg som opponent ex auditorio.

Jeg ber doktoranden bli stående.

Opponenten har ordet.»

(Alternativ 2:)

Ingen har meldt seg som opponent ex auditorio.

*

«Disputasen er nå avsluttet.

Komiteen vil gi sin skriftlige innstilling til fakultetet om forsvaret av avhandlingen. Fakultetet vil deretter kreere doktoranden som philosophiae doctor ved Universitetet i Bergen.»

*

*Gratuler doktoranden, overrekk blomster (står under kateteret). Prosesjonen går tilbake som
den kom aller først.*

Etter disputasen er det mottakelse for doktorand og publikum i ansattkantinen.